

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obnova a zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu v Nevřeni a její vliv na
sousedské vztahy v obci

Předkládá: Bc. Eva Jiskrová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Vojtěch Kouba Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva JISKROVÁ**
Osobní číslo: **R19N0019P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Obnova a zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu v Nevřeni a její vliv na sousedské vztahy v obci**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

V diplomové práci se zaměřím na vymezení pojmů jako jsou mezilidské vztahy a kvalita života. Následující kapitola bude zaměřená na legislativu důlních děl a zpřístupňování starých důlních děl. Další kapitolu věnuji kaolinu a jeho těžbě v Nevřeni, na kterou navážu zpřístupněním dolu v Nevřeni veřejnosti, které ekonomicky zhodnotím. Poslední kapitoly se zaměří na Centrum Caolinum, jeho přínos pro obec a zhodnotím vztah obyvatel k Centru pomocí dotazníkového šetření, které proběhne mezi občany Nevřeně.

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

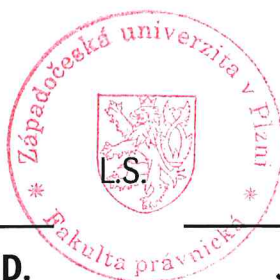
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Vojtěch Kouba, Ph.D.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Obnova a zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu v Nevřeni a její vliv na sousedské vztahy v obci“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 31. 3. 2021

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Vojtěchu Koubovi, vedoucímu mé diplomové práce, za jeho cenné připomínky a odborné rady, které mi usnadnily zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala starostce Nevřeně Štěpánce Bejčkové za rozhovor, ředitelce Centra Caolinum Adéle Honomichlové za soukromou prohlídku dolu v době, kdy byl důl pro veřejnost zavřený, Pavlu Sovovi veliteli sboru a výjezdové jednotky dobrovolných hasičů Nevřeně za poskytnutí informací, a dalším občanům Nevřeně za jejich čas a ochotu při vyplňování mého dotazníkového šetření, které by bez jejich pomoci nemohlo být zpracováno.

V Plzni dne 31. 3. 2021

.....

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení pojmů.....	8
1.1 Mezilidské vztahy	8
1.2 Kvalita života v malých obcích.....	8
1.3 Příspěvková organizace.....	10
2 Legislativa důlních děl	12
2.1 Zpřístupňování starých důlních děl.....	14
3 Obec Nevřeň.....	16
3.1 Obyvatelstvo Nevřeně	18
4 Těžba kaolinu v Nevřeni	21
4.1 Kaolin.....	21
4.2 Kaolin v Nevřeni	22
4.3 Těžba kaolinu v Nevřeni	22
4.4 Způsob hlubinné těžby kaolinu	23
4.5 Důl v Nevřeni po ukončení těžby.....	24
5 Zpřístupnění dolu v Nevřeni.....	26
5.1 Důvody pro zpřístupnění dolu v Nevřeni.....	26
5.2 Průběh zpřístupnění dolu v Nevřeni.....	26
5.3 Důl po zpřístupnění veřejnosti	33
6 Ekonomické zhodnocení projektu zpřístupnění dolu	36
6.1 Náklady na zajištění a zpřístupnění dolu	36
6.2 Náklady a příjmy z provozu dolu.....	36
6.3 Celkové ekonomické zhodnocení	37
7 Centrum Caolinum	38
7.1 Architektura Centra Caolinum	38
7.2 Centrum Caolinum jako příspěvková organizace	40

8	Vznik Centra Caolinum	42
8.1	Přínos Centra Caolinum pro obec	46
9	Vztah obyvatel k Centru Caolinum	48
9.1	Průzkum veřejného mínění 2013	48
9.2	Doxeyho iritační index	49
9.3	Dotazníkové šetření.....	50
9.3.1	Základní parametry výzkumu	51
9.3.2	Prezentace výsledků výzkumu.....	52
9.3.3	Zhodnocení dotazníkového šetření	59
	Závěr	60
	Resumé.....	62
	Seznam použitých zdrojů.....	63
	Seznam obrázků.....	72
	Seznam příloh	73

Úvod

Na kvalitu života nemá vliv jenom to, jestli lidé mají práci a jak jsou bohatí. Především v malých obcích jsou klíčové vztahy s lidmi, jejichž kvalita významně ovlivňuje životy všech občanů. Vzhledem k tomu, že nízká nabídka pracovních příležitostí v menších obcích vyvolává potřebu dojíždění obyvatel do měst, nezbyvá na společenské vyžití, jehož nabídka na malých obcích je značně omezená, a utužování sousedských vztahů moc času.

V Nevřeni (okres Plzeň-sever), malé obci nedaleko Plzně, v roce 2012 vyhořela budova pohostinství se společenským sálem a sousední hasičská zbrojnice byla staticky narušena. Občané obce tak přišli o jediné místo v obci, které umožňovalo jejich setkávání a konání různých společenských akcí. V té době neměla obec dostatek financí, aby mohla z vlastních zdrojů postavit budovu novou.

Ve stejnou dobu se objevil návrh využití hlubinného kaolinového dolu na katastru obce. Důl v Nevřeni je ojedinělou geologickou památkou, těžilo se zde hlubinným způsobem, který v rámci České republiky nemá obdoby. V rozlehlém podzemí se díky nízkému stupni porušení prostor dochovaly prvky historického hornictví. V zimě je zde možné zahlédnout netopýry, kteří tyto prostory využívají pro zimování.

Návrh spojoval expozici hlubinné těžby kaolinu a společenské centrum obce. Díky unikátnosti způsobu těžby bylo možné na vznik takového multifunkčního centra získat dotaci. Obec se obrátila na Rozvojovou agenturu a získala dotaci na vznik Centra Caolinum, jehož vznikem odstartovala snaha obce o zabezpečení a zpřístupnění dolu veřejnosti. Kolaudace hlubinného kaolinového dolu proběhla v červnu 2019.

Od té doby již uběhl určitý čas a lze hodnotit, zda a jakým způsobem vznik Centra Caolinum a zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu ovlivnily sousedské vztahy v obci. Výzkum proběhne kvantitativní formou prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření mezi občany obce Nevřeně.

1 Vymezení pojmů

1.1 Mezilidské vztahy

Člověk je tvorem společenským. Bez mezilidské (interpersonální) komunikace a spolupráce by se nemohl rozvinout jako lidská bytost, tím pádem by se nerozvíjela ani lidská společnost.¹

Na mezilidské vztahy můžeme nahlížet různými hledisky:

1. Sociálně psychologické hledisko sleduje, jak mezi sebou lidé vycházejí v menších skupinách, zejména to, jestli jsou jejich vzájemné vztahy harmonické, nebo plné konfliktů, nedorozumění a napětí. Z tohoto hlediska by chtěl každý mít dobré přátele a kolegy, šťastnou rodinu a slušné sousedy.²
2. Sociologické hledisko se soustředí na různé skupiny a kategorie lidí, kteří žijí v podobných podmínkách a zároveň se neznají. Zaměřuje se na „*hromadné víceméně anonymní vztahy mezi spoluobčany*“.³ Pokud jsou tyto vztahy nediskriminační, zdravé, nevytvářejí sociální napětí a umožňují společenský rozvoj a efektivní komunikaci. V opačném případě však dochází ke společenské nestabilitě.

1.2 Kvalita života v malých obcích

Na základě §1 zákona č. 128/2000 Sb., O obcích je obec: „*základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce*“.⁴ Česká republika má rozdrobenou sídelní strukturu, která je dána historickým vývojem. Počet obcí se ustálil v roce 1994, dnes se pohybuje kolem čísla 6 250. V porovnání s většinou ostatních evropských zemí je u nás průměrný počet obyvatel na jednu obec velice nízký.⁵

Na kvalitu života na malé obci má vliv mnoho různých faktorů. Nejdůležitějšími hledisky

¹ ROSENZWEIG, M. Mezilidské vztahy: příručka pro učitele občanské nauky: učební pomůcka pro základní školy. 1. Praha: Komenium, 1990.

² HUPPERT, F. A., N. BAYLIS, B. KEVERNE, John F. HELLIWELL a Robert D. PUTNAM. The social context of well-being. Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences [online]. 2004, 359(1449), 1435-1446 [cit. 2020-10-30]. ISSN 0962-8436. Dostupné z: doi:10.1098/rstb.2004.1522

³ Economic Modelling [online]. 20. 2003 [cit. 2020-10-30]. ISSN 02649993. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0264999302000573>

⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., O obcích - §1

⁵ Malé obce - sociologický pohled: Pro potřeby VM zpracovala: Ing. Pavlína Maříková, Sociologická laboratoř KHV PEF. Praha, 2004. Česká zemědělská univerzita Praha.

pro kvalitu života jsou:⁶

- Příležitosti k zaměstnání
- Sociální služby
- Doprava
- Kulturní a společenské vyžití
- Bezpečnostní situace
- Mezilidské vztahy
- Životní prostředí

Rostou také nároky na kvalitu prostředí a revitalizaci sídel, jak fyzickou, tak funkční. Pro měření kvality života v Českých obcích je možné použít Index kvality života, který byl vyvinut společností Obce v datech, s. r. o.. Společnost vznikla jako start-up za účelem vývoje Indexu prostřednictvím automatizovaného zpracování dat.⁷

V Indexu kvality života je zastoupeno 206 obcí s rozšířenou působností. Vizí projektu je: „poskytnout komplexní datové řešení směřující k podpoře strategického řízení a rozhodování obcí.“⁸ Index srovnává několik faktorů v oblasti zdraví, materiálních podmínek a vztahů mezi lidmi. Výsledky se zpracovávají podle 29 ukazatelů, které jsou rozděleny do tří hlavních kategorií:⁹

- Zdraví a životní prostředí – obsahuje ukazatele, kterými jsou například dostupnost zdravotní péče, zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí
- Materiální zabezpečení a vzdělání – zahrnuje ukazatele jako zaměstnanost, ekonomická úroveň a vzdělání
- Vztahy a služby – ukazateli jsou například dostupnost služeb, doprava, bezpečnost a aktivita a pohyb občanů

⁶ Kvalita života 2013: sborník příspěvků z mezinárodní konference v Liberci. 2013. V Liberci: Technická univerzita, 2013-. ISBN 978-80-7494-006-4. – str. 92

⁷ O projektu - Obce v datech. Jsme datovým partnerem českých obcí - Obce v datech [online]. Copyright © Obce v datech, s.r.o. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.obcevdtech.cz/o-projektu>

⁸ O projektu - Obce v datech. Jsme datovým partnerem českých obcí - Obce v datech [online]. Copyright © Obce v datech, s.r.o. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.obcevdtech.cz/o-projektu>

⁹ Jak se žije v obcích v Česku? | Deloitte Česká republika. [online]. Copyright © 2020. Více informací najdete v [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/public-sector/articles/obce-v-datech.html#>

1.3 Příspěvková organizace

Příspěvkové organizace jsou takové organizace, které:¹⁰

- mají vlastní právní subjektivitu
- mohou hospodařit i s finančními prostředky, které získají vlastní činností
- mohou zřizovat peněžní fondy

Příspěvkové organizace zřizuje a ruší zastupitelstvo územního samosprávného celku. Zapisují se do obchodního rejstříku a návrh na zápis podává zřizovatel.¹¹

Zřizovatel může také uložit příspěvkové organizaci odvod do svého rozpočtu, pokud jsou její plánované přínosy vyšší než její plánované náklady nebo jsou-li její investiční zdroje vyšší, než je jejich potřeba užití podle jeho rozhodnutí.¹²

Příspěvkové organizace mohou zřizovat následující fondy:¹³

- rezervní fond
- fond investic
- fond odměn
- fond kulturních a sociálních potřeb

Ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace se tvoří rezervní fond, jehož zdrojem mohou být peněžní dary a další prostředky. Rezervní fond se používá k: *“dalšímu rozvoji činnosti příspěvkové organizace, časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady, úhradě případných sankcí uložených jí za porušení rozpočtové kázně a úhradě své ztráty za předchozí léta.”*¹⁴

Za účelem financování svých potřeb zřizuje příspěvková organizace investiční fond. Používá se na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku, na uhrazení investičních úvěrů a půjček, pro odvod, byl-li zřizovatelem uložen a na navýšení finančních prostředků, které jsou

¹⁰ Organizační složky a příspěvkové organizace — PSK. PSK [online]. Copyright © 2004 [cit. 2020-12-1]. Dostupné z: <https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/organizacni-slozky-a-prispevkove-organizace>

¹¹ Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §27 odst. 12

¹² Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §28 odst. 9

¹³ Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §29

¹⁴ Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §30

určeny pro opravy a údržbu majetku.¹⁵

Fond odměn je tvořen zejména nevyčerpanými mzdovými prostředky, které jsou vázány na zlepšený hospodářský výsledek. „*Dalším zdrojem fondu je příděl ze zlepšeného hospodářského výsledku s tím, že celkový příděl do fondu odměn nepřekročí 20 % celkového mzdového nároku stanoveného pro hodnocený rok.*“¹⁶ Z tohoto fondu se hradí odměny pro zaměstnance a případné překročení stanoveného objemu na platy, které má přednost.¹⁷

Příspěvková organizace dále hospodaří s dotacemi na: *“úhradu provozních výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů a s dotací na úhradu provozních výdajů podle mezinárodních smluv na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce.*“¹⁸

V případě, že příspěvkové organizaci přinášejí její doplňkové činnosti zisk, může ho použít pouze ve prospěch své hlavní činnosti a v případě, že vznikly zůstatky z vytvořených peněžních fondů, převádějí se do následujícího roku. Za souhlasu zřizovatele mohou organizace uzavírat smlouvy o půjčce, a závazky ručitele. Předpokladem je, že dlužníkem je zřizovatel nebo jím zřízená právnická osoba. Organizace nesmí poskytovat dary, které by byly pro jiné subjekty s výjimkou obvyklých darů pro její zaměstnance. Zřizovatel provádí kontrolu hospodaření příspěvkové organizace.¹⁹

¹⁵ SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. Finanční a daňové právo. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2. – str. 136

¹⁶ SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. Finanční a daňové právo. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2. – str. 135

¹⁷ Zákon č. 250/2000 Sb., O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §32

¹⁸ Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §28 odst. 5

¹⁹ Zákon č. 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů - §27 odst. 11

2 Legislativa důlních děl

Předmětem této práce je bývalý kaolinový důl. Zákon č. 44/1988 Sb. O ochraně a využití nerostného bohatství – horní zákon rozděluje historická důlní díla na:

1. Stará důlní díla (SDD) – v §35 odst. 1 se označuje jako důlní dílo, které je opuštěno a jehož původní provozovatel, ani jeho právní zástupce neexistuje nebo není znám. Starým důlním dílem je také opuštěný lom po těžbě vyhrazených nerostů v případě, že ani jeho původní provozovatel či právní nástupce neexistuje nebo není znám. V důvodové zprávě zákona se dále uvádí, že jde o důlní díla, která nevlastní hornické organizace a nejsou jimi využívána či zřízena. Mohou ohrozit stávající objekty, brání v nové výstavbě a vyžadují nákladné asanační práce. Zákon stanovuje, že Ministerstvo životního prostředí zabezpečuje zajišťování, likvidaci a vede evidenci starých důlních děl.²⁰ Vedením registru starých důlních děl je pověřena Česká geologická služba. Zjištění starého důlního díla podléhá všeobecné oznamovací povinnosti, která vyplývá z §35 odst. 5: „Kdo zjistí staré důlní dílo nebo jeho účinky na povrch, oznámí to bezodkladně Ministerstvu životního prostředí České republiky.“ Oznámení musí obsahovat místo, čas zjištění a stav nebo rozsah poškození povrchu, kterým může být například velikost propadliny.
2. Opuštěná důlní díla (ODD) – díla, která nejsou dlouhodobě využívána a mají svého majitele nebo jeho právního nástupce.

Samotný pojem důlní dílo není tímto zákonem definován. Definice se nachází ve Vyhlášce č. 22/1989 Sb., která uvádí, že důlní dílo je: „*podzemní prostor vytvořený hornickou činností; za důlní dílo se považuje i větrací, odvodňovací, těžební a záchranný vrt a jiné vrty, které plní funkci důlního díla. Za důlní dílo se nepovažuje vyhledávací a průzkumný vrt.*“²¹

Všechna uvedená důlní díla mají svého majitele či správce. Majitel má právo na užívání důlního díla a je povinen zajistit jeho bezpečnost či likvidaci. Majitel musí mít v důlním díle povolenou nebo ohlášenou činnost, která je definována zákonem č. 61/1988 Sb., v případě, že neproběhla kolaudace dolu, která by umožňovala jeho využívání k jiným účelům. Vlastnictví či správcovství důlního díla jej neopravňuje k volnému vstupu do díla. Vstup do SDD a ODD

²⁰ Zákon č. 44/1988 Sb. O ochraně a využití nerostného bohatství §35

²¹ Studie z dějin hornictví. 2016. Praha: Národní technické muzeum, 1971-. Rozpravy Národního technického muzea v Praze. ISBN 978-80-7037-268-5. ISSN 0139-7931. – str. 58

a jiných podzemních prostor je dle §29 vyhlášky č. 26/1989 možný pouze na písemný příkaz, který stanoví bezpečnostní opatření.

Ministerstvo životního prostředí má zavedeno ještě termín opuštěné průzkumné důlní dílo, které je provozováno ze státních prostředků v rámci geologického průzkumu a nebylo po ukončení prací předáno těžbě.

Zákon č. 61/1988 Sb. O hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě upravuje podzemní objekty a zavádí pojem opuštěné důlní dílo. Za podzemní objekty jsou považovány podzemní prostory, které byly vytvořeny ražením včetně jejich přístupových částí v případě, že se jedná o:

- tunely a štoly metra
- ostatní tunely a štoly, pokud je jejich délka větší než 50 m
- kolektory včetně jejich hloubených částí a spojovacích šachet
- jiné prostory o objemu větším než 1000 m³ zpřístupněné veřejnosti nebo využívané k podnikatelské činnosti
- stavby pro účely ochrany obyvatelstva
- kanalizační stoky o světlém průřezu větším než 2 m², pokud jejich délka přesahuje 50 m
- odvodňovací a vodovodní štoly o světlém průřezu větším než 2 m², pokud jsou delší než 50 m
- bývalá stará nebo opuštěná důlní díla následně zpřístupněná veřejnosti nebo využívaná k podnikatelské činnosti²²

Povinností vlastníka či provozovatele podzemního objektu je ohlásit existenci, zřízení, nabytí a likvidaci podzemního objektu, změny v rozsahu nebo využití, identifikační údaje podzemního objektu a změny těchto údajů místně příslušnému báňskému úřadu.²³

²² To je právě případ nevřeňského kaolinového dolu.

²³ Zákon č. 61/1988 Sb. O hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě - §37 odst. 4

2.1 Zpřístupňování starých důlních děl

Legální formou vstupu do starého důlního díla je na základě §3 písm. a) zákona č. 61/1988 a §5 písm. a) zákona č. 44/1988 důl zpřístupnit. Pro zpřístupňování důlních děl je důležité, aby nebylo samoúčelné. Mělo by sloužit oboru, ze kterého důlní dílo vzešlo.²⁴

Zpřístupňování důlních děl je činností prováděnou hornickým způsobem, na kterou je zapotřebí oprávnění od příslušného obvodního báňského úřadu.²⁵ Oprávněný projektant vypracuje projekt, který následně schvaluje Stavební úřad a vydává stavební povolení. Obvodní báňský úřad vydává závazné stanovisko, jelikož je dotčeným orgánem. Za zpřístupňovací práce nese odpovědnost odborně kvalifikovaná osoba, kterou je závodní dolu nebo organizace, která má oprávnění k činnosti prováděné hornickým způsobem. Uchazeč, který chce získat osvědčení o odborné způsobilosti pro výkon funkce závodního dolu, musí mít:²⁶

- odbornou kvalifikaci v rozsahu minimálně magisterského studijního programu,
- odbornou praxi z hornické činnosti či činnosti prováděné hornickým způsobem v minimální výši 4 let.

Po kolaudaci zpřístupněného díla zůstává udržování díla v bezpečném stavu činností prováděnou hornickým způsobem, ale vstup lidí a jiné práce, jako je počítání netopýrů, již činností prováděnou hornickým způsobem není. Právně je vstup do takového díla legální. Po zpřístupnění dolu je nutné vypracovat návštěvní a provozní řád a havarijní plán. Z §37 odst. 1 písm. h) vyplývá, že zpřístupněním se takové důlní dílo stává podzemním objektem.

Vlastník podzemního objektu nebo provozovatel je povinen udržovat podzemní objekt v bezpečném stavu a provádět ve stanovených lhůtách prohlídky, kterými se bezpečný stav ověřuje. Český báňský úřad stanovil vyhláškou č. 49/2008 Sb., O požadavcích k zajištění bezpečného stavu podzemních objektů.²⁷

- a) lhůty pravidelných prohlídek a způsob ověřování bezpečného stavu podzemních objektů,
- b) rozsah identifikačních údajů pro vedení evidence podzemních objektů,

²⁴ Studie z dějin hornictví. 2016. Praha: Národní technické muzeum, 1971-. Rozpravy Národního technického muzea v Praze. ISBN 978-80-7037-268-5. ISSN 0139-7931 – str. 151

²⁵ Zákona č. 61/1988 Sb. O hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě - §3 písm. h)

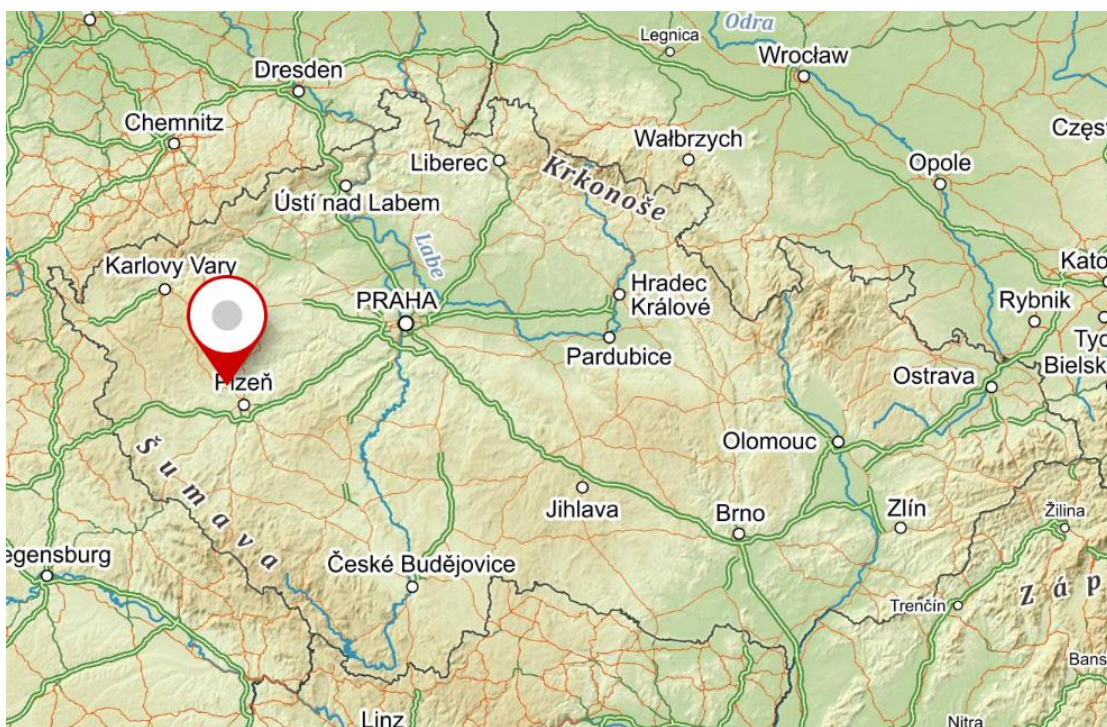
²⁶ Vyhláška č. 298/2005 Sb., O požadavcích na odbornou kvalifikaci a odbornou způsobilost při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem a o změně některých právních předpisů - §2 písm. a)

²⁷ Vyhláška č. 49/2008 Sb., O požadavcích k zajištění bezpečného stavu podzemních objektů

- c) podmínky k zajištění bezpečnosti provozu podzemních objektů především z hlediska jejich větrání a požadavků na cesty pro chůzi.

3 Obec Nevřeň

Obec Nevřeň leží třináct kilometrů od centra Plzně, je součástí okresu Plzeň-sever. Význam názvu obce pochází ze staročestiny. Mužské jméno Nevřeň vyjadřovalo nenáviděného a obávaného člověka.²⁸ O jejím založení nejsou dochované žádné písemnosti, předpokládá se však, že byla založena ve 20. letech 14. století jedním z příslušníků rodu Hroznatovců, kteří založili sousední obec Nekmír. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1364, kdy byla, neznámo kým, prodána majitelům hradu Bělá. V roce 1484 byla část obce prodána panoši Markvartu z Úlic, který byl pánem na Příšově. Obratem ji však prodal plzeňskému soukeníkovi Vítovi. Část obce byla stále součástí bělského panství. Po Vítově smrti se na základě jeho závěti stala obec na 150 let majetkem města Plzně.²⁹

Obrázek 1 – Poloha Nevřeň³⁰

V roce 1661 koupil panství okolních obcí od Jana Vikarta Vřesovce z Vřesovic císařský polní maršálek Jan Zikmund Bedřich hrabě z Götze. Panství bylo tvořeno Nekmířem, Lhotkou,

²⁸ Historie obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/historie-obce/>

²⁹ Historie obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/historie-obce/>

³⁰ Mapy.cz. Mapy.cz [online]. Dostupné z: <https://mapy.cz/turisticka?x=15.7967553&y=49.9103589&z=7&l=0&source=muni&id=1449>

Kokořovem, Příšovem, Tatinou, Třemošnou, Zálužím a Žilovem. Hrabě Götze měl za manželku Češku Marii Isabellu Trčkovou z Lípy, která se po jeho smrti panství ujala místo svých nezletilých synů. V roce 1663 přikoupila i část Nevřeň a roku 1668 koupí nedaleké vsi Ledce dokončila územní rozvoj panství. Toto panství tvořilo celek až do roku 1848, kdy panství vlastnil rod Lobkowiczů, který ho v roce 1895 prodal plzeňskému právníku Stanislavu Wopršálkovi.³¹

Ve Slovníku Království českého je uvedeno, že: *“v roce 1895 byla Nevřeň místní a katastrální obcí s 56 domy a 381 obyvateli a dvěma osadami – Novou Hospodou a Kokořovem.”*³²

Při studování dostupné literatury se můžeme setkat s těmito historickými názvy obce:³³

- *„r. 1364 Newrzien*
- *r. 1484 Newrzen*
- *r. 1584 Nebrzen*
- *r. 1659 Nebrzemov*
- *r. 1838 Nebřem – 1. úřední název od 1854*
- *r. 1924 Nevřeň – úřední list ze 14.dubna 1924“*

V obci se nachází několik zajímavých památek, mezi které patří také kaplička na návsi obce a hasičské ležiště. Hasičské ležiště nechal postavit Sbor dobrovolných hasičů v roce 1936 a náklady na stavbu uhradil hasičský sbor ze svých zdrojů.³⁴

³¹ Historie obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/historie-obce/>

³² Historie obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/historie-obce/>

³³ Historie obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/historie-obce/>

³⁴ Hasičské ležiště / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/pamatky-a-zajimavosti/hasicke-leziste/>

Obrázek 2 – Hasičské leziště³⁵

Obrázek 3 – Kaplička³⁶

Sbor dobrovolných hasičů má v Nevřeni dlouholetou tradici, byl založen již v roce 1906. Sbor dobrovolných hasičů v roce 2021 tvoří 56 členů, z toho jsou dva mladší 18 let. Členové sboru zajišťují ve svém volném čase velké množství prací pro obec. V době pandemie COVID-19 například dezinfikují veřejná prostranství, jako jsou autobusová zastávka a dětské hřiště. V době mimo pandemii pořádají různé kulturní a společenské akce. Jednou z pořádaných akcí je například Nevřeňské bloudění, kterého se každoročně účastní stovky lidí, především dětí. Sbor vedl v obci mládežnická družstva mladých hasičů, kteří soutěžili na hasičských závodech až do sezóny 2018/2019. Od té doby bohužel mládežnická družstva v obci z důvodu nedostatku dětí nefungují a soutěží pouze družstvo mužů za Západočeskou hasičskou ligu.³⁷

3.1 Obyvatelstvo Nevřeně

Podle dat Českého statistického úřadu byl nejvyšší počet obyvatel v Nevřeni v roce 1921, kdy zde žilo 512 lidí. Kronika obce však uvádí, že v roce 1908 žilo v Nevřeni 527 obyvatel, kteří se živili zemědělstvím, řemesly a prací v továrnách a průmyslu v blízkém okolí.³⁸

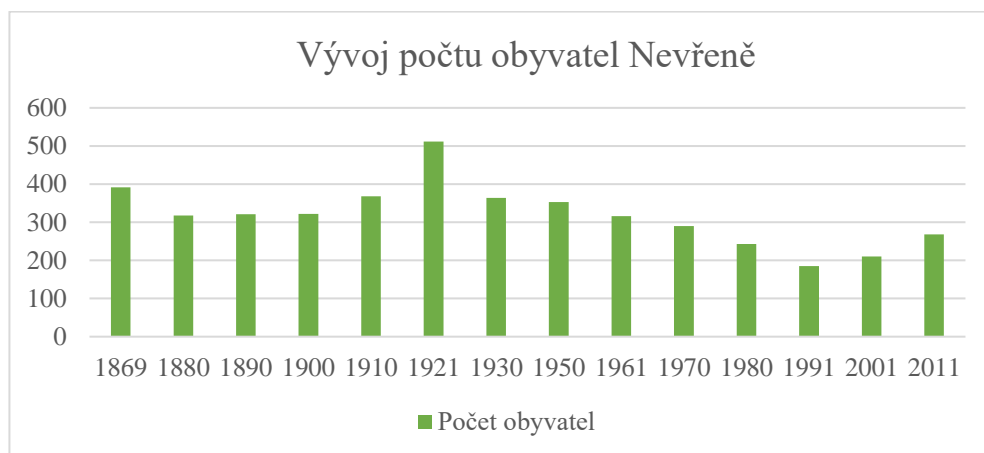
³⁵ Vlastní zpracování

³⁶ Vlastní zpracování

³⁷ Informace poskytl Pavel SOVA, Velitel sboru s velitel výjezdové jednotky dobrovolných hasičů obce Nevřeň, 5.3.2021 Nevřeň

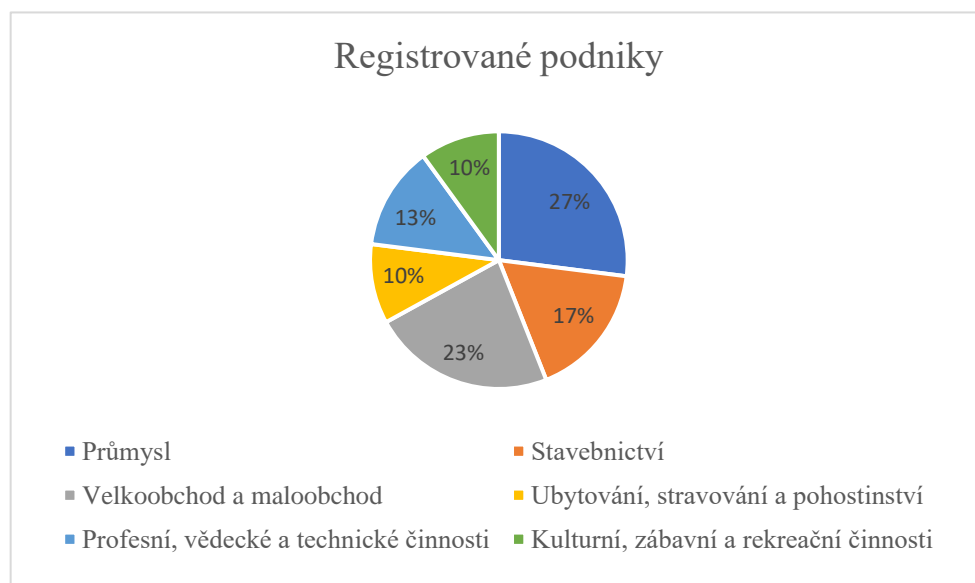
³⁸ Kronika obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-obcany/kronika-obce/>

Od roku 1921 se počet obyvatel snižoval až do roku 1991, kdy zde žilo 185 obyvatel. Poté se počet obyvatel začal opět zvyšovat až na 268, které Nevřeň dosáhla v roce 2011, k 1. 1. 2021 žilo v Nevřeni už 290 obyvatel. Vzhledem k relativní blízkosti Plzně bude počet obyvatel nejspíše dále stoupat. Následující tabulka shrnuje vývoj počtu obyvatel v obci podle výsledků sčítání lidu mezi lety 1869–2011.

Obrázek 3 – Vývoj počtu obyvatel Nevřene³⁹

V Nevřeni nemá sídlo žádný velký zaměstnavatel. Ke konci roku 2020 zde bylo registrováno 81 podniků. Převažující činnosti těchto subjektů jsou znázorněny na obrázku č. 5.

Obrázek 4 – Převažující činnost registrovaných podniků⁴⁰

³⁹ Historický lexikon obcí České republiky - 1869 - 2011 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015>

⁴⁰ Vše o území VDB. [online]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__559288#w=

Mezi převažujícími podnikatelskými činnostmi v obci se dodnes projevuje tradice průmyslu a dřívějších řemesel. Velkou roli hraje velkoobchod a maloobchod v oblasti oprav motorových vozidel a stavebnictví. Ostatní subjekty se věnují:

- Profesní, vědecké a technické činnosti,
- ubytování, stravování a pohostinství,
- kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

4 Těžba kaolinu v Nevřeni

4.1 Kaolin

Kaolin je nezapevněná bělavá hornina, která obsahuje jílovou složku. Jílová složka je tvořena z více než 80 % minerály kaolinitové skupiny. V praxi je vyhledávanou surovinou pro výrobu porcelánu a žáruvzdorného zboží. Kaolin vzniká dvěma způsoby:⁴¹

1. zvětráváním neboli kaolinizací hornin bohatých na živec v teplém a vlhkém klimatu,
2. hydrotermálním rozkladem podobných hornin.

Velké zdroje kaolinu se v České republice vyskytují na západě až severozápadě Čech. Jemnozrnné kaoliny, které jsou nejkvalitnější pro keramickou výrobu, se nacházejí v okolí Karlových Varů. V blízkosti Plzně, Kadaně a Podbořan se vyskytuje kaolin používaný pro papírenský průmysl. Na Moravě se v minulosti těžil v okolí Brna a v dnešní době se těží na Znojensku. Všechna ložiska kaolinu v ČR jsou v současnosti těžena povrchově.⁴²

Obrázek 5 – Mapa výskytu kaolinu na území ČR⁴³

⁴¹ On-line Geologická encyklopedie [online]. [cit. 2020-11-22]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?kaolin>

⁴² SUROVINOVÉ ZDROJE ČESKÉ REPUBLIKY: NEROSTNÉ SUROVINY 2019. 2019. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2019. ISSN 1801-6693. Dostupné také z: <http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/surovinove-zdroje-ceske-republiky-2019.pdf>

⁴³ Ložiska ČR: EVIDOVANÁ LOŽISKA NEROSTŮ ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. 2008 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/loziska/loziska_cr.html

Největšími světovými producenty kaolinu jsou USA, Indie a Čína. Naleziště se nacházejí také na území Německa (v Bavorsku), ve Velké Británii či na severu Finska.⁴⁴

4.2 Kaolin v Nevřeni

Nevřeňské ložisko kaolinu se rozprostírá v severní části karbonské plzeňské pánve. Jeho aktuální podoba je jen zbytkem původní velké a souvislé jezerní pánve. Dle morfologického hlediska jde o výrazný hřbet, který se zvedá nad koryto řeky Třemošné.⁴⁵ Důl se nachází na jihozápadním svahu hřbetu, který probíhá ve směru Všeruby – jižní okraj obce Kokořov – Ledce na vrstevnici 410 až 430 m.⁴⁶

V Nevřeni se vyskytoval kaolin ve formě arkózy, vznikl hydrotermálním rozkladem. Arkóza je hornina, která připomíná pískovec a dá se snadno lámat. Její obsah je tvořen převážně ze živců, které převládají nad křemennými zrny. Arkóza obsahovala v průměru 12 % čistého kaolinu využívaného k výrobě hrubé keramiky, dlaždic a obkladaček. Vyplavený šterkopísek se využil jako stavební surovina.⁴⁷

4.3 Těžba kaolinu v Nevřeni

Těžba kaolinu byla v Nevřeni zahájena podnikatelem Schüssem v roce 1870. Ten úpravnu vlastnil do roku 1873 a poté ji prodal, do roku 1883 změnil důl majitele ještě třikrát, vlastnili jej podnikatelé:⁴⁸

- Wimperger (1873 – 1876)
- Marcel (1876 – 1879)
- Pinkas (1879 – 1884)

Leo Wedels důl zakoupil v roce 1884 a přejmenoval jej na Wedel. Zdokonalil zdejší provoz, ale v roce 1897 těžbu ukončil, veškerá zařízení demontoval a přemístil je do nedalekých Ledec.

⁴⁴ Ložiska nerud: Kaolin [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/loziska/loziska_nerud.html#KAOL%C3%8DN

⁴⁵ Kaolinový důl Nevřeň u Plzně | Stavební technika. Stavební technika – stroje, vozidla pro stavebnictví, manipulační technika, nářadí | Stavební technika [online]. Copyright © 2002 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.stavebni-technika.cz/clanky/kaolinovy-dul-nevren-u-plzne>

⁴⁶ KAMBERSKÝ, Karel: Zpráva o průzkumu kaolinového ložiska Nevřeň u Plzně a geologických poměrů jeho okolí. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 1958

⁴⁷ Kaolinový důl v Nevřeni / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/kaolinovy-dul-v-nevreni/>

⁴⁸ MAŠEK, J. Kaolin na severním Plzeňsku v historických fotografiích a dokumentech. [Plzeň]: Starý most, 2012. ISBN 978-80-87338-17-9. – str. 117

O další majetkové držbě ložiska nejsou dochovány žádné zmínky až do roku 1919 ze kterého existuje nájemní či kupní smlouva mezi obcí Nevřeň a podnikateli Opočenským a Černým z Horní Břízy. Touto smlouvou podnikatelé přenechali pozemky k těžbě Západočeským továrnám kaolinovým. Na přelomu let 1919 a 1920 vzniklo 22 šachet, které byly kutány nejen z povrchu, ale i ze starých chodeb. Šachtami bylo zjištěno, že se kaolin rozkládá kolem staré jámy, je orientován na východ a tvoří ovál. V roce 1928 se objevil inzerát, kterým pan Zdeněk Wopršálek nabídl svoji pětinu majetku. V textu inzerátu udával, že na prostoru asi 100 ha lesa leží ohromná ložiska kaolinu. Z roku 1930 existuje písemná nabídka Západočeských kaolinek na odkup v ceně 14 000 Kč za hektar. Rovněž v tomto roce je datováno povolení majitelů k provedení předběžného průzkumu kaolinu, hlín a dalších nevyhrazených nerostů. Průzkum proběhl v režii firmy Lasselsberger. Na ložisku bylo provedeno 26 kopaných šachtových sond s maximální hloubkou 26 m. Kaolin byl však nalezen pouze v šesti z nich a nebyl kvalitní. Z toho důvodu Západočeské kaolinky ložisko neodkoupily.⁴⁹

4.4 Způsob hlubinné těžby kaolinu

V Nevřeni probíhala těžba kaolinu neobvyklým způsobem, pod zemí. Tento způsob přinášel možnost těžít i v zimním období. Hlubinná těžba je ve střední Evropě unikátní,⁵⁰ v rámci České republiky se nachází obdobná lokalita pouze v Hosíně nedaleko Českých Budějovic. Lokality se však od sebe liší vzhledem i způsobem těžby. V Hosíně se nacházejí úzké gotické chodby o maximální šířce 2 metry a výšce 4 metry a lokalita je rozsáhlejší. Nevřeňský důl je tvořen systémem chodeb a síní. Na rozdíl od Nevřeně má hosínský důl statut přírodní památky.⁵¹

Těžba kaolinu probíhala v Nevřeni původně ručním kopáním rozložených arkóz, později byla využívána koňská síla. Kromě kaolinu se zřejmě již od počátku kopal i písek. Teprve když bylo zjištěno, že kaolin obsahují i hlubší partie již navětralé až čerstvé horniny, přešlo se na těžbu hlubinnou, při níž bylo potřeba použití trhavin. Zpočátku byl způsob těžby primitivní. *„Surový kaolin byl ručně, později koňským potahem vytahován ze štoly a dopravován do drtičů, kterým se přezdívalo ježci. Rozdrcená a částečně rozplavená surovina byla dále rozplavována*

⁴⁹ MAŠEK, J. Kaolin na severním Plzeňsku v historických fotografiích a dokumentech. [Plzeň]: Starý most, 2012. ISBN 978-80-87338-17-9. – str. 118

⁵⁰ WWW.ZASIPKOU.XYZ: Když miluješ geocaching [online]. [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.zasipkou.xyz/kaolinovy-dul-nevren-2/>

⁵¹ RAJLICH, P. Kaolinový důl Orty. [České Budějovice]: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích: 2009.

v karbech, z nichž byla po další úpravě ručně lisována.“⁵² V roce 1884 došlo za Wedelova vedení k mechanizaci. Byla vybudována široká transportní štola, v ní položena dvojkolejná úzkokolejka, kde jezdila parní lokomobila. Lokomobila proces zrychlila tím, že byl plný vůz tažen ze štoly a prázdný do ní. „*Těžilo se střídami 6 m širokými a až 18 m vysokými.*“⁵³ Překopy byly místy i velmi nízké, okolo 1 metru výšky.

Vytěženou surovinu potom místní rolníci odváželi do Kozolup na nádraží a později do Třemošné u Plzně. Denní těžba tehdy činila 2 až 3 vagony, tedy 20 až 30 tun kaolinu. Kronika obce Nevřeneš uvádí, že důvodem pro ukončení těžby v Nevřeni byla právě obtížná doprava, jelikož se dopravní cesty neudržovaly ve sjízdném stavu a doprava pomocí koňské síly byla pomalá.⁵⁴

4.5 Důl v Nevřeni po ukončení těžby

Po ukončení těžby sloužil kaolinový důl různým účelům. Za druhé světové války se změnil na kryt, ve kterém měli občané vesnice i se svými domácími zvířaty přečkat přechod ruské fronty. K tomu ale nedošlo. Po válce byl vstup uzavřen a s povrchem důl spojovala pouze větrací šachta, kterou na konci minulého století vybudovali západočeští speleologové v místě dnešního vchodu. Byla tvořena betonovými skružemi o průměru 80 cm.⁵⁵ Šachta byla asi deset metrů dlouhá a dlouho sloužila jako vstup pro speleology, skauty a dobrodruhy, kteří se do kaolinového labyrintu chtěli podívat. Aby se dovnitř dostali, museli se šachtou proplazit. O četnosti návštěvníků svědčí dochovaná vlastnoručně vytvořená díla, ale také odpadky, různé nápisy a poničené stěny chodeb.

Důlní dílo bylo ponecháno svému osudu až do roku 2005, kdy Ministerstvo životního prostředí pověřilo společnost Průzkum Příbram s.r.o. zajištěním důlních děl v Nevřeni. Průzkum Příbram měl zajistit propady, štoly a vstup do důlního díla za účelem vyloučení veřejného ohrožení osob. Propady byly zabezpečeny ocelovou mříží a okolo nich vznikly dřevěné zábrany. Vstup do starého důlního díla byl zajištěn portálem s ocelovou mříží, který

⁵² MAŠEK, Josef. Kaolin na severním Plzeňsku v historických fotografiích a dokumentech. [Plzeň]: Starý most, 2012. ISBN 978-80-87338-17-9. – str. 117

⁵³ PURKYŇ, Cyril: Kaolin v kamenouhelné pánvi Plzeňské. In: Časopis pro průmysl chemický, roč. XI., zvl. Otisk, Praha, 1901

⁵⁴ KAMBERSKÝ, Karel: Zpráva o průzkumu kaolinového ložiska Nevřeň u Plzně a geologických poměrů jeho okolí. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 1958

⁵⁵ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-pekle-z-televizni-pohadky--1534.htm>

splňoval požadavky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR pro průlet netopýrů a průchod drobných obratlovců. Po ukončení prací byly na těchto místech vyvěšeny informační tabulky s textem, který zakazoval vstup. Byla doporučena zvýšená kontrola zabudované ocelové mříže u vstupu do důlního díla, aby bylo možné vyloučit návštěvy důlního díla nepovolanými osobami.⁵⁶

Ministerstvo životního prostředí pověřilo firmu Průzkum Příbram s.r.o. v roce 2008, aby znovu opravila zajištění vstupu do dolu. Vybuodovala železobetonový komín, který navazoval na původní betonové skruže. Komín byl zakončen antikoročním poklopem s bezpečnostním zámkem a byl obložen palisádovým bedněním.⁵⁷ Důl byl ve správě Ministerstva životního prostředí do roku 2016.

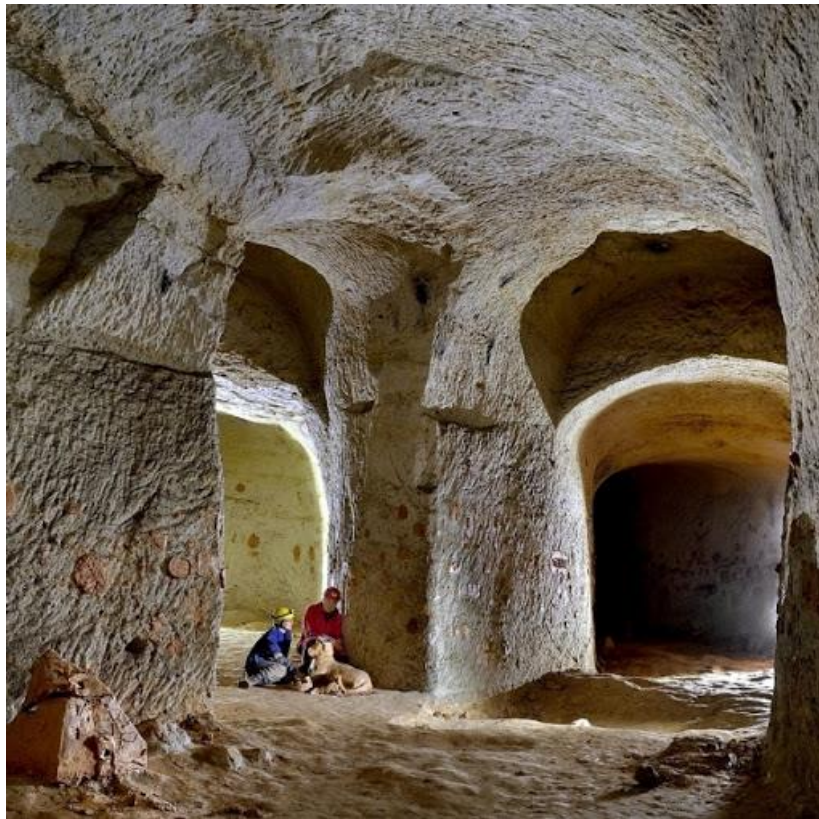
⁵⁶ SVOJTKA, Jiří: Závěrečná zpráva o zajištění 5-ti starých důlních děl (lokalita Nevřeň, parcela č. 1129/1, k.ú. Nevřeň, dříve okres Plzeň-sever). Závěrečná zpráva. P112669. Copyright © Česká geologická služba 2020. Průzkum Příbram spol. s.r.o., Příbram, 2005

⁵⁷ SVOJTKA, Jiří: Závěrečná zpráva k opravě zajištění starého důlního díla 1696 – těžba kaolínů – komplex štol v k.ú. Nevřeň, dříve okres Plzeň - sever. Závěrečná zpráva. P123269. Copyright © Česká geologická služba 2020. Průzkum Příbram spol. s.r.o., Příbram, 2008

5 Zpřístupnění dolu v Nevřeni

5.1 Důvody pro zpřístupnění dolu v Nevřeni

Z pohledu legislativy je jediným možným způsobem legálního vstupu do starého důlního díla jeho zpřístupnění. Zabezpečení, které se zpřístupněním souvisí, je jediným možným způsobem, jak důlní dílo zachovat pro budoucí generace a jak omezit bezpečnostní riziko pohybu nepovolaných osob. Cílem obce bylo umožnit veřejnosti nahlédnout do těchto nádherných prostor.

Obrázek 6 – Chodby kaolinového dolu⁵⁸

5.2 Průběh zpřístupnění dolu v Nevřeni

Staré důlní dílo bylo zabezpečeno Ministerstvem životního prostředí, což však lidem nezabránilo, aby se dovnitř dostávali. Obec se rozhodla důl zpřístupnit široké veřejnosti a nastavit jasná pravidla pro jeho užívání. Požádala dne 25. 1. 2016 Ministerstvo životního

⁵⁸ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

prostředí, odbor geologie, o stanovisko k záměru zpřístupnění části bývalého kaolinového dolu veřejnosti. Ministerstvo se vyjádřilo kladně a 16. 3. 2016 na sebe obec převzala závazky, které plynou z provozování důlního díla a informovala o tom Obvodní báňský úřad pro území krajů Plzeňského a Jihočeského. Staré důlní dílo v Nevřeni se tak stalo jediným v České republice, které není ve správě zájmového spolku, ale je ve správě obce.⁵⁹

Obvodní báňský úřad upozornil obec 13. 4. 2016, že převzetím práv a povinností k důlnímu dílu došlo ke změně statutu důlního díla, které přešlo do kategorie opuštěné důlní dílo. Touto změnou došlo i k významnému přechodu odpovědnosti. Odpovědnost za opuštěné důlní dílo nese vlastník nebo jeho provozovatel, v tomto případě obec Nevřeň. Dále upozornil na skutečnost, že v případě provozování důlního díla by obec musela mít oprávnění k hornické činnosti či činnosti prováděné hornickým způsobem. Získání oprávnění je podmíněno mimo jiné uzavřením platného pracovně právního vztahu s osobou, která je odborně způsobilá podle vyhlášky č. 298/2005 Sb. Nakonec Obvodní báňský úřad doporučil projednání záměru s příslušným pracovištěm Ministerstva životního prostředí a konzultování dalšího postupu s Obvodním báňským úřadem.⁶⁰

Stabilita důlního díla byla ověřena znaleckým posudkem vypracovaným Jiřím Růžičkou, který je znalcem oboru bezpečnostní práce pro poddolování, geologii a geomechaniku, dne 17. 7. 2016. Podle posudku důlní dílo nevykazovalo žádné známky porušení. Na několika místech byly zjištěny drobné šupinové zátrhy a zcela ojediněle zátrhy větších bloků hornin, u kterých bylo nutné v případě zpřístupnění učinit příslušná opatření. I přes to, že měl důl jeden vstup, byl zjištěn vysoký obsah O₂ (nad 20 %) a nízký obsah CO₂ (0,2 %). Důležitým poznatkem bylo zjištění, že kořeny rostlinného pokryvu nepronikají do dolu. Důl bylo možné zpřístupnit po částech, přičemž v roce 2016 bylo možné uvažovat o zpřístupnění západní části dolu. Před zahájením zpřístupňovacích prací bylo doporučeno zajistit větrání dolu pomocí vrtů nebo šachet a zjištění výšky nadloží, pro zjištění, zda by mohl být zpřístupněn i velký dóm.⁶¹

V září 2016 proběhly vrtací práce. Průraz do důlního díla byl zaznamenán v hloubce 21,5

⁵⁹ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

⁶⁰ MERC, Bivoj. Sdělení k oznámení o provozování starých důlních děl u obce Nevřeň, předseda úřadu. V Plzni, 2016. Dostupné u: Obvodní báňský úřad pro území krajů Plzeňského a Jihočeského pod zn. SBS 08215/2016/OBÚ-06/1

⁶¹ RŮŽIČKA, Jiří. Znalecký posudek posouzení stability důlních děl v oblasti bývalého kaolinového dolu Nevřeň, znalec oboru bezpečnost práce. Láz, 2016. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

metru od povrchu. Při vrtání byly odebrány vzorky horniny v jednotlivých výškách, které jsou uloženy v CCN a byly vybudovány dvě větrací šachty.⁶²

V roce 2017 podala obec žádost o kontrolní prohlídku dolu na Stavební úřad ve Všerubech. Měla připravený a zastupitelstvem odsouhlasený projekt na vybudování nového vstupního portálu v místě současného vstupu do dolu. Na základě kontrolní prohlídky nařídil rozhodnutím stavební úřad mimo jiné, že:⁶³

- nutné zabezpečovací práce na vstupu do dolu budou provedeny do 31. 7. 2017 a jejich provedení bude oznámeno po dokončení stavebnímu úřadu,
- podmínky Městského úřadu Nýřany, odboru životního prostředí, které byly zaznamenány při kontrolní prohlídce, budou dodrženy:
 - před realizací měl investor zajistit stanovisko k zásahu do významného krajinného prvku a dočasné odnětí části dotčeného pozemku z Pozemků určených k plnění funkcí lesa
 - po realizaci měla být stavba geodeticky zaměřena a obec měla požádat o trvalé vynětí z Pozemků určených k plnění funkcí lesa
- podmínky Obvodního báňského úřadu, které byly zaznamenány při kontrolní prohlídce, budou dodrženy:
 - projekt musela vypracovat osoba, která měla osvědčení báňský projektant a práce musela provádět organizace, která měla oprávnění k hornické činnosti či činnosti prováděné hornickým způsobem

Důležitým krokem pro posun v projektu byla schůzka na Obvodním báňském úřadu pro území kraje Plzeňského a Jihočeského, kde za obec jednali starostka s místostarostou. Současně podala obec žádost o dotaci Plzeňského kraje na přípravnou fázi zpřístupnění dolu, za účelem projektové přípravy, koordinace projektu, vybudování vstupního portálu a základního zabezpečení důlního díla.⁶⁴

Dne 28. 6. 2017 byly části pozemků vyňaty z Pozemků určených k plnění funkce lesa.

⁶² HOLEČEK, Petr. Zpřístupnění bývalého kaolinového dolu Nevřeň podklady, starosta obce Nevřeň. V Nevřeni, 2016. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

⁶³ Dokumenty obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/obecni-urad/dokumenty-obce/>

⁶⁴ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/25448/>

Zpřístupňovací a zajišťovací práce v dole byly zahájeny 3. 7. 2017 a byly financovány z rozpočtu obce Nevřeň.⁶⁵ Zpřístupnění a zajištění bylo nutné provést bez trhacích prací. Pro zpřístupnění dolu byla důležitá spolupráce s báňským projektantem Josefem Kovářem, který se stal i závodním dolu Nevřeň, a panem Igorem Gajdůškem z Montánní společnosti. Ze zápisu z 30. zasedání zastupitelstva obce vyplývá, že se předpokládaný rozpočet na vybudování portálu pohyboval kolem 200 tisíc korun. V souvislosti s budováním vstupního portálu byla obec oslovena společností PUNK Film spol. s r. o., která měla v podzemních prostorech zájem natočit několik scén z chystané pohádky Čertí brko. Podmínkou společnosti PUNK Film bylo vybudování vstupu, který by měl rozměry 2 x 1 metr, aby jím prošla natáčecí technika. Společnost nabídla podíl na nákladech na vybudování portálu a úhradu za pronájem podzemních prostor.⁶⁶ Zastupitelé souhlasili s pronájmem, za podmínky splnění veškerých legislativních požadavků a zajištění bezpečnostních opatření. Z tohoto důvodu osloven Josef Kovář a informován Obvodní báňský úřad. Další podmínkou byla stálá přítomnost odpovědné osoby, která měla zajišťovat bezpečnost a kontrolovat dodržování sjednaných podmínek. V tomto smyslu doporučila obec společnosti PUNK Film oslovit Montánní společnost, která měla pro obec Nevřeň zajišťovat stavební práce na vstupním portálu. Společnost přispěla obci na vybudování vchodu včetně pronájmu prostor 130 tisíc korun.⁶⁷ Nový vchod je tvořen vstupním portálem s úpatnicí, která je opatřena schodištěm. Vstup je uzavíratelný ocelovou mříží a vraty, které musely splňovat podmínky pro průlet netopýrů. Otvory pro vlet jsou dostatečné i pro průlet netopýra velkého.⁶⁸

V srpnu 2017 se v prostorách dolu natáčely scény z pohádky. Byl zde umístěn například luciferův trůn sál. Přítomnost pohádkového pekla je v dole znát, po natáčení zde zbyly některé kulisy a znak lucifera na stěně dolu.

Jiří Růžička vydal 24. 5. 2018 aktualizaci znaleckého posudku ze dne 17. 7. 2016. V tom byly zhodnoceny dosud provedené zajišťovací práce a byl doporučen další postup zpřístupňovacích prací. Součástí byl projekt geotechnického monitoringu, který vypracovala a

⁶⁵ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/30182/>

⁶⁶ Čertí brko - Regionální Filmová Kancelář Plzeňský kraj z.s.. Aktuality - Regionální Filmová Kancelář Plzeňský kraj z.s. [online]. Copyright © [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <http://www.filmplzen.cz/filmove-putovani/certi-brko>

⁶⁷ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

⁶⁸ Informace poskytl Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum, Nevřeň 11.1.2021

realizovala firma STRIX Inženýring, spol. s.r.o.. Projekt řešil způsob, metodiku a rozsah monitoringu stability stropu v dole a byl rozdělen na dva okruhy. Prvním bylo sledování a vyhodnocování klimatických dat, kterými jsou teplota a vlhkost vzduchu, a druhým měření velikosti deformací ve stropě dolu. Měření srážek a teploty bylo zajištěno automatickou klimatickou stanicí s datalogrem. Za účelem měření deformací byly instalovány laserové dilatometry s vyhříváním optiky.⁶⁹

Zpřístupnění dolu prováděla Montánní společnost, která má oprávnění k hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem. Montánní společnost se aktivně podílí na pracích vedoucích k zpřístupnění podzemních objektů veřejnosti a jejich záchraně.⁷⁰ V nevřeňském dole pod vedením pana Igora Gajdůška převožila tuny materiálu, betonu a hlíny a instalovala řadu bezpečnostních opatření. Do hlavní komory bylo rozmístěno několik bodů konvergenčního měření. Jedná se o trojúhelníky, které se po přesném zaměření v pravidelných intervalech kontrolují. Měří, zda nedošlo ke změně vzdálenosti mezi nimi a zda jsou stěny a stropy stabilní.⁷¹ Zátrhy hornin byly zajištěny svorníky a drobné pukliny označeny měřicími body. Do stěn dolu byly zabudovány křehké prvky – detekční sklíčka. Průvodce před každou prohlídkou musí nejprve těchto 12 sklíček zkontrolovat a poté může začít s prohlídkou. Instalovalo se zábradlí a zábrany s cedulemi zákaz vstupu do nezpřístupněných částí dolu. Na povrchu bylo vymezeno poddolované území, které bylo zvětšeno o 20 metrů a opatřeno cedulemi, které zakazují práci těžké lesní techniky.⁷²

Elektrifikace byla umožněna díky dotaci Plzeňského kraje na základě dotačního titulu Podpora rozvoje venkovského cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2018 ve výši 100 tisíc korun. Obec měla k dispozici projekt elektrického napojení, který počítal s instalací elektroměrových rozvaděčů a příslušenství a zemního kabelového vedení od nejbližšího přípojného místa až k dolu. Elektrifikace usnadnila úpravu chodeb, zajištění vyvýšených míst

⁶⁹ RŮŽIČKA, Jiří. Znalecký posudek, Aktualizace ZP č. 1254 – 23, zde dne 17.7.2016 Posouzení stability důlních děl v oblasti bývalého kaolinového dolu Nevřeň, znalec oboru bezpečnost práce. Láz, 2018. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

⁷⁰ Montánní společnost o.s. » Blog Archive » Montánní společnost o. s.. Montánní společnost o.s. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <http://www.montannispolecnost.cz/?p=1>

⁷¹ Hlubinný kaolinový důl u Nevřeň | NaCestu.cz. NaCestu.cz - časopis a vlastivědný portál [online]. Copyright © [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://www.nacestu.cz/clanky-obsah/hlubinny-kaolinovy-dul-u-nevrene>

⁷² KOVÁŘ, Josef a Jiří FEJKS. Průvodní zpráva, Zajišťovací práce bývalého kaolinového dolu u obce Nevřeň. Příbram, 2018. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň pod číslem 6

a odstranění lokálních zátrhů na stěnách.⁷³

V roce 2019 byla obci poskytnuta dotace Plzeňského kraje na další fázi zpřístupnění dolu, kterou byly elektroinstalační práce. Vybuďovalo se osvětlení dolu a zásuvkové rozvody. Prostory dolu jsou nasvíceny za účelem umocnění zážitku návštěvníků, důl je zabezpečen proti vniknutí a bezpečnou cestu dolem umožňuje několik dřevěných schodišť. Zásuvkové rozvody umožní do budoucna případné zvukové efekty. Zároveň probíhala projektová příprava prohlídkových tras a organizačního a personálního zajištění zpřístupnění dolu.⁷⁴

Kolaudace díla proběhla 11. 6. 2019, jen několik dní před slavnostním otevřením. Důl byl návštěvníkům slavnostně otevřen v rámci víkendového festivalu Industry Open 2019, který se konal v sobotu 15. a v neděli 16. 6. 2019. Zpřístupněno je 708 metrů podzemních kaolinových chodeb z celkových 1064 metrů.⁷⁵

Dle dělení podzemních objektů podle vyhlášky Českého báňského úřadu č. 49/2008 Sb., je hlubinný kaolinový důl v Nevřeni podzemním objektem, který je přístupný jen s doprovodem.

Veřejný prostor v okolí vstupu do dolu byl místními i návštěvníky hojně využíván k procházkám i k táboření. V důsledku budování vstupu byl tento prostor poničen technikou. Bylo proto nutné zpevnit břehy nad vstupem do dolu, které by zabraňovalo sesuvu půdy, vymodelovat terén a schodištěm zajistit svažité terén tak, aby byl pro příchozí lépe přístupný. Lesní prostor nad propadem byl zabezpečen zábradlím, aby nemohlo dojít k pádu osob do propadu.⁷⁶

Do konce roku 2019 důl navštívilo 9000 návštěvníků. V roce 2020 navštívilo důl kvůli opatřením vlády, které neumožňovaly prohlídky dolu z důvodu pandemie COVID-19, pouze 6973 návštěvníků.⁷⁷ Prohlídky se v roce 2020 začaly konat až v červnu, a to za podmínky maximálního počtu patnácti osob na prohlídku. Každý návštěvník musel mít po celou dobu

⁷³ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/39126/>

⁷⁴ Dotace Plzeňského kraje. [online]. Copyright © [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/25448/>

⁷⁵ Výlety do okolí: Centrum Caolinum Nevřeň | Visit Plzeň. Visit Plzeň | Oficiální turistický průvodce Plzní a okolím [online]. Copyright © 2020 Plzeň [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.visitplzen.eu/lokalita/centrum-caolinum-nevren/>

⁷⁶ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/30182/>

⁷⁷ Informace poskytla Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum, Nevřeň 11.1.2021

prohlídky roušku. V červenci a srpnu probíhaly prohlídky v maximálním počtu třiceti osob na prohlídku a v září docházelo znovu ke zpříšňování opatření nařízeními vlády. Jedné prohlídce se mohlo zúčastnit maximálně patnáct lidí v roušce. V říjnu se konalo jen několik prohlídek a od té doby se prohlídky z důvodu nařízení vlády konat nemohou. Zda bude možné otevřít důl veřejnosti v dubnu 2021 nebylo v čase tvorby práce jisté.⁷⁸

Pro zabezpečení a údržbu prohlídkové trasy získala obec dotaci Plzeňského kraje na základě uzavřené smlouvy z 30. 7. 2020. Záměrem projektu je:⁷⁹

1. zabezpečení rizikových míst vně i uvnitř dolu
2. provedení údržbových prací
3. provedení prací zvyšující atraktivnost a využitelnost prostoru

Veškeré práce proběhnou pod odborným vedením a v souladu s báňskou legislativou. Výstupem projektu je dokončení zabezpečovacích prací v dole, zajištění předsezónní údržby, umocnění zážitku z návštěvy dolu a zajištění možnosti využít prostor i pro další aktivity.

V roce 2020 se obec rozhodla, že by pro sezónu 2021 ráda vytvořila lepší podmínky pro návštěvníky, jednotlivce i skupiny, kteří čekají před vstupním portálem na svoji prohlídku. Ráda by také vybudovala zázemí pro školní a společné aktivity. Součástí záměru ve studii zpracované atelierem Archetiko, s.r.o. je vybudování zázemí pro průvodce a altánu s pultovou střechou s vegetací pro návštěvníky. Součástí pergoly bude pevně zabudovaná sestava stolů a lavic. Nedaleko pergoly bude pevně zabudovaná kruhová soustava devíti lavic pro skupinové posezení návštěvníků. Dále by obec ráda vybudovala pevně zabudované dřevěné oplocení mobilního WC umístěného v blízkosti vstupu do dolu, aby zapadlo do prostředí lesa. U vstupu umístí sloup pro maketu kamery, která by měla zvýšit míru zabezpečení vybudované infrastruktury. Po dokončení stavby má obec v plánu odstranit několik stromů ze svahu, aby zajistila bezpečnost návštěvníků. Vypracovaná studie byla obcí zaslána k posouzení odboru životního prostředí Městského úřadu Nýřany a stavebnímu úřadu ve Všerubech. Od obou institucí získala souhlasné stanovisko k záměru s tím, že na stavbu není vyžadováno stavební povolení.⁸⁰

⁷⁸ Informace poskytla Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum, Nevřeň 10.2.2021

⁷⁹ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/39126/>

⁸⁰ EDotace Plzeňský kraj [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/zadost/38115/>

5.3 Důl po zpřístupnění veřejnosti

V dole se dochoval systém původních chodeb a sálů o délce 1 064 metrů. Místy jsou sály vysoké až 12 metrů a široké 9 metrů. Působivý je velký dóm, jehož podlaha se nachází 34 metrů pod povrchem. V minulosti z něj bylo vytěženo 6500 m³ arkóz. Velký dóm, kde býval hlavní porub, dosahuje výšky až 12 metrů, je široký 9 metrů a dlouhý 60 metrů.⁸¹ Na rozdíl od podobných prostor nepůsobí důl v Nevřeni potemněle. Stěny jsou světle šedé a zaklenuté do oblouku. Důlní dílo je samonosné, nenachází se v něm žádné dřevěné podpory.

Obrázek 7 – Velký sál kaolinového dolu⁸²

Dodnes jsou v dole dochovány známky práce horníků. Po celém dole se mění profily chodeb podle vydatnosti ložiska. Vedle toho je zde v měkké arkóze vybudováno mnoho výklenků na svítidla. Zachovaly se viditelné rýhy po ručním kopání a na stropě černé skvrny, které vznikly pravděpodobně následkem očouzení karbidovými lampami. V čelbě některých komor je vidět kopání ve stupních. Na stropě jedné z chodeb je dochovaný hornický znak

⁸¹ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-pekle-z-televizni-pohadky--1534.htm>

⁸² Bývalý kaolinový důl v Nevřeni - poprvé otevřen pro veřejnost! | Kam s dětmi – aktivity pro děti a jejich rodiče. Homepage | Kam s dětmi – aktivity pro děti a jejich rodiče [online]. Copyright © 2010 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.kamsdetmi.com/article.html?id=1943>

s nápisem D. J. s letopočtem 1891.⁸³

Teplota v dole činí stabilních deset stupňů Celsia, proto si lokalitu vybrali jako zimoviště netopýři. Pravidelně zde zimuje 8 druhů netopýřů.⁸⁴

Obrázek 8 – Schéma dolu⁸⁵

Důl je provozován dle vyhlášky Českého báňského úřadu č. 49/2008 Sb. Na prohlídku se vychází se od Centra Caolinum, kde se návštěvníci dozvědí první informace o těžbě kaolinu. K dolu vede naučná stezka Pod zemí, která má celkem 8 zastavení a přibližuje život pod zemí, cesta od Centra Caolinum trvá přibližně dvacet minut.

V podzemí je nutné dbát všech pokynů průvodce a řídit se návštěvním řádem, který vychází z platné báňské legislativy. Nutností pro vstup je ochranná přilba, která se zapůjčuje u vstupu. Každý návštěvník musí mít pevnou obuv a oblečení odpovídající teplotě v dole. Samotná prohlídka podzemí trvá necelou hodinu.⁸⁶

V roce 2019 se zde konaly pravidelné prohlídky v týdnu, o víkendech i svátcích. Skupiny byly omezeny na maximálně třicet osob na prohlídku. Pro skupiny nad deset osob bylo možné domluvit individuální prohlídku. Prohlídkové období končilo v listopadu a začít mělo znovu v březnu 2020.⁸⁷ V zimě se pravidelné prohlídky konat nemohou vzhledem k zimování

⁸³ LANG, Martin. Kaolinový důl v Nevřeni, Plzeňský kraj: Muzeum Středních Brd, Strašice

⁸⁴ Česon: Česká společnost pro ochranu netopýřů [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <https://www.ceson.org/lokality.php?h1=-1&h2=-1&h3=-1&h4=323>

⁸⁵ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzennakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

⁸⁶ Návštěva nevřeňského podzemí / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/navsteva-nevrenskeho-podzemi/>

⁸⁷ Termíny prohlídek / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/terminy-prohlidek/>

netopýřů. Individuální prohlídky byly možné po předchozí domluvě za minimálního počtu deseti návštěvníků.

Na podzim 2020 se v dole za přísných hygienických podmínek a úplného utajení natáčela nizozemská reality show *Wie is de Mol*, která je velmi oblíbenou televizní soutěží plnou nizozemských osobností. Účastníci soutěže plní v jejím průběhu různé úkoly a jejich cílem je zjistit, kdo ze soutěžících hru sabotuje.⁸⁸

Zájem o pronajmutí prostor dolu projeví také plzeňští hasiči, kteří by zde rádi uskutečnili speciální cvičení, jakmile se situace s pandemií COVID-19 zlepší.⁸⁹

⁸⁸ Kudy z nudy - Kdo je zrádce? Nizozemský televizní štáb to zjišťoval v kaolinovém dole Nevřeň. Kudy z nudy - Homepage [online]. Copyright © 2021 CzechTourism [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/kdo-je-zradce-nizozemsky-televizni-stab-to-zjistov>

⁸⁹ Informace poskytla Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum, Nevřeň 11.1.2021

6 Ekonomické zhodnocení projektu zpřístupnění dolu

6.1 Náklady na zajištění a zpřístupnění dolu

Celkové náklady na zpřístupnění dolu činily 2,8 milionu korun.⁹⁰ Plzeňský kraj přispěl na zajištění a zpřístupnění prostřednictvím dotačních programů, které jsou rozepsány v Příloze 1. Na přípravnou fázi zpřístupnění dolu, která zahrnovala projektovou přípravu, koordinaci projektu, vybudování vstupního portálu a základní zabezpečení důlního díla, poskytl 40 tisíc korun. První fází zpřístupnění bylo vybudování elektrického napojení pro důlní dílo, na které přispěl částkou 100 tisíc korun. Úprava veřejného prostranství v kolem kaolinového dolu byla umožněna díky dotaci ve výši 400 tisíc korun. Na vybudování naučné stezky Cesta kaolinu k dolu a vybavení expozice pro návštěvníky poskytl 125 tisíc korun. Zajištění otevření kaolinového dolu v Nevřeni v rámci festivalu Industry Open 2019 bylo umožněno dotací ve výši 137 500 korun. Celkem Plzeňský kraj poskytl na zpřístupnění dolu částku 952 000 Kč.⁹¹ Zbylé náklady na zpřístupnění dolu zainvestovala obec.⁹²

Po zpřístupnění dolu přispěl Kraj na zabezpečení a údržbu prohlídkové trasy 60 tisíc korun. Na vybudování turistického mobiliáře na naučné stezce Pod zemí a vybavení expozice pro návštěvníky Centra Caolinum Nevřeň poskytl 110 tisíc korun a na druhou etapu úpravy veřejného prostranství kolem dolu přispěl 300 tisíc korun. Plzeňský kraj po zpřístupnění dolu zainvestoval prostřednictvím dotačních programů celkem 470 tisíc korun.⁹³ Dotační programy jsou rozepsány v Příloze 2. Celková investice Plzeňského kraje do dolu v Nevřeni činí 1 422 000 Kč.

6.2 Náklady a příjmy z provozu dolu

Náklady na provoz prohlídkové činnosti dolu jsou tvořeny z:

- Nákladů na provoz dolu – osvětlení, odvětrávání
- Mzdových nákladů na průvodce

⁹⁰ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-pekle-z-televizni-pohadky--1534.htm>

⁹¹ Kompletní zajištění otevření kaolinového dolu v Nevřeni - Hlídač státu.. Hlídač státu - Hlídač státu. [online]. Copyright © [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://www.hlidacstatu.cz/Detail/9301923?qs=holding%3A00573094>

⁹² Informace poskytl Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

⁹³ Dotace Plzeňského kraje. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost>

- 60 % mzdových nákladů na Ředitelku Centra Caolinum
- Části nákladů na provoz Centra Caolinum

Náklady na provoz Centra Caolinum a mzdové náklady na Ředitelku Centra není možné od nákladů na provoz dolu úplně oddělit, jelikož expozice a prodej vstupenek na prohlídky dolu se odehrává v Centru. Celkové náklady činily za rok 2020 půl milionu korun.⁹⁴

Příjmy z provozu jsou tvořeny příjmy ze vstupného a z prodeje reklamních předmětů. Vstupné se v roce 2020 dělilo na základní, snížené a dětské. Základní vstupné činí pro osoby od 16 let do 64 let věku 150 Kč. Snížené vstupné platí pro studenty do 26 let, seniory nad 65 let a osoby s tělesným postižením nad 15 let. Snížené vstupné stojí 100 Kč. Dětské vstupné je pro děti od 4 let do 15 let a činí 80 Kč. V roce 2020 bylo povinné zakoupit ke každé vstupence bezpečnostní balíček, který obsahoval jednorázové ochranné pomůcky (rouška, rukavice a čepice pod helmu) za 25 Kč. Občané obce Nevřeň mají vstup do dolu zdarma.⁹⁵ V roce 2020 dosáhly příjmy z provozu dolu i přes vládní opatření téměř 900 tisíc korun.⁹⁶

6.3 Celkové ekonomické zhodnocení

Investice obce Nevřeň do zpřístupnění dolu činila 1 848 000 Kč. V roce 2020 převýšily příjmy z provozování dolu výdaje o 400 000 Kč i přes to, že na základě vládních opatření nebylo možné provozovat prohlídky dolu v několika měsících. Za této situace by se investice obci vrátila do pěti let. Lze však předpokládat, že se situace zlepší a budoucí sezóny budou bez vládních opatření a prohlídky se budou moci konat bez omezení, tím pádem by měla být návštěvnost vyšší a investice obce by se obci měla vrátit dříve než za pět let.

⁹⁴ Informace poskytl Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

⁹⁵ Vstupné / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/vstupne/>

⁹⁶ Informace poskytl Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum. Nevřeň 11.01.2021

7 Centrum Caolinum

Centrum Caolinum je multifunkčním společenským centrem, v jehož čele stojí ředitel, který se ze své činnosti zodpovídá zastupitelstvu obce. Od 1. 9. 2017 je ředitelkou Adéla Honomichlová. Ředitel jedná za Centrum Caolinum samostatně a je jeho jediným zaměstnancem. Dle dat ze statistického úřadu může mít CCN jednoho až pět zaměstnanců.⁹⁷

V Centru se nachází expozice hlubinné těžby kaolinu a je základnou společenského a kulturního života v obci a první zastávkou naučné stezky ke kaolinovému dolu.

7.1 Architektura Centra Caolinum

Centrum Caolinum je autorským dílem architektů Jakuba Chvojky a Radka Dragouna, kteří stavbu popisují takto: „*Stromy vyrůstají ze země, jsou k tomu tak předurčeny. Domy byly postaveny a stojí díky úsilí a péči člověka. Nevřeňský hlubinný důl vznikl kdysi dávno, aby lidem přinesl užitek z kaolinu. Lidé, starý kaolinový důl, domy a stromy spoluvytváří paměť tohoto jedinečného místa. O paměť je třeba pečovat, protože bez ní ztrácí člověk svou identitu, ztrácí sebe. Nevřeňští proto postavili nové centrum, kam můžete přijít, prohlédnout si expozici o kaolinu, setkat se s lidmi a jít s dětmi na maškarní bál. Postavili jeden dům, ale používají jich několik zároveň.*“⁹⁸

„*Dům vyrůstá ze země a vytváří dutinu, která lidem poskytuje potřebné zázemí. Příroda tvoří jeskyně, člověk důlní činností vytváří doly – v obou případech se jedná o dutiny pod povrchem zemským. Nevřeňské centrum CCN je dutinou uprostřed vesnice, která má odkazovat k místní hlubinné těžbě kaolinu z 19. století. Unikátní kaolinový důl se v Nevřeni dochoval dodnes. Místní lidé chtějí tento podzemní labyrint zčásti zabezpečit a zpřístupnit veřejnosti. Nové centrum v obci je první etapou tohoto velkorysého záměru.*“⁹⁹

Budova Centra Caolinum je situována v přirozeném těžišti obce. Má tradiční dlouhý půdorys venkovského typu o rozměrech cca 37 x 11 metrů. Strmá sedlová střecha s výraznými

⁹⁷ Centrum Caolinum Nevřeň, příspěvková organizace, IČO 05574692 - data ze statistického úřadu | Kurzy.cz. Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz | Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 2020-12-1]. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/05574692/centrum-caolinum-nevren-prispevkova-organizace/statisticky-urad/>

⁹⁸ Centrum Caolinum, Nevřeň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

⁹⁹ Centrum Caolinum, Nevřeň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

štíťovými zdmi přináší dominantní siluetu domu v obrazu obce. Štíty v sobě ukrývají vysoké komíny. Objekt je otevřen do hlavního veřejného prostoru formou krytého zápraží s prosklenou stěnou. Kryté zápraží umožňuje umístění venkovní expozice, která je stále přístupná a je tak ochráněna pro návštěvníky před nepřízní počasí. Středobodem domu je víceúčelový sál, který je převýšený, a kromě expozice o hlubinné těžbě kaolínu je určen pro společenské, kulturní a vzdělávací akce.¹⁰⁰

Obrázek 9 – Interiér CCN¹⁰¹

Celá stavba je rozdělena na dva nezávislé objekty, které jsou architektonicky sladěny – nové centrum a hasičská zbrojnice. Hasičská zbrojnice má na hlavním průčelí sochu sv. Floriána, která byla financována formou veřejné sbírky.¹⁰² Objekty jsou založeny na betonových monolitických pasech, které jsou ukončeny základovou deskou v celé ploše stavby. Dřevěná konstrukce je dominantou interiéru. Skládá se z dřevěných lepených vazníků, které jsou navrženy jako trojkloubý vazník s uložením na základovém pasu.

¹⁰⁰ Centrum Caolinum, nové centrum pro malou obec | EARCH.. Architektura online | EARCH. [online]. Copyright © Jakub Chvojka [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/architektura/centrum-caolinum-nove-centrum-pro-malou-obec>

¹⁰¹ Centrum Caolinum, Nevřeň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

¹⁰² archiweb.cz - Centrum Caolinum Nevřeň. archiweb.cz [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/b/centrum-caolinum-nevren>

Obrázek 10 – Hasičská zbrojnice a CNN¹⁰³

Projekt Centra Caolinum se dostal do finále Ceny Klubu Za starou Prahu 2016 za novou stavbu v historickém prostředí, které podává svědectví o vzestupu úrovně architektury na českém venkově.¹⁰⁴ V Národní ceně za architekturu Grand Prix architektů 2015 obdržel od mezinárodní soutěžní poroty čestné uznání v kategorii novostavba.¹⁰⁵

7.2 Centrum Caolinum jako příspěvková organizace

Centrum Caolinum je příspěvkovou organizací obce. S obcí je úzce spjato a je pod její neustálou kontrolou. Předmětem činnosti Centra Caolinum je:¹⁰⁶

- práce s dětmi a mládeží,
- pořádání společensko-kulturních akcí a sportovních aktivit pro děti a dospělé,
- snaha o zvýšení návštěvnosti a atraktivity obce a regionu pro rekreaci a turistiku, prodloužení sezóny cestovního ruchu,
- provozování aktivit vedoucích k vytvoření pozitivního vědomí o obci a regionu,
- tvorba zázemí pro volnočasové aktivity,

¹⁰³ Centrum Caolinum, Nevěň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

¹⁰⁴ Cena Klubu za starou Prahu putuje do Hradce Králové | EARCH.. Architektura online | EARCH. [online]. Copyright © Lukáš Pelech [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/cena-klubu-za-starou-prahu-putuje-do-hradce-kralove>

¹⁰⁵ Stavbaweb.cz – Grand Prix architektů 2015. Stavbaweb.cz – odborný portál o architektuře a stavebnictví [online]. Dostupné z: <https://www.stavbaweb.cz/grand-prix-architekt-2015-12390/clanek.html>

¹⁰⁶ Centrum Caolinum Nevěň, příspěvková organizace, Nevěň IČO 05574692 - Obchodní rejstřík firem | Kurzy.cz. Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz | Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 2020-12-1]. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/05574692/centrum-caolinum-nevren-prispevkova-organizace/>

- podpora kultury a duchovních hodnot života, ochrana veřejného zdraví, ochrana památek a krajinného rázu urbanizované i neurbanizované krajiny,
- ochrana přírody a krajiny, životního prostředí a zeleně v obci,
- provoz specializovaného maloobchodu drobnými předměty týkajícími se předmětu činnosti organizace,
- prodej a poskytování občerstvení.

Centrum Caolinum bylo založeno a zapsáno 22. listopad 2016.¹⁰⁷ Povinností zřizovatele je vydat o vzniku příspěvkové organizace zřizovací listinu, kterou schvaluje také zastupitelstvo.¹⁰⁸

Hospodaření příspěvkové organizace se odehrává v rozsahu, který stanovuje zřizovací listina. Centrum Caolinum může hospodařit s:¹⁰⁹

- peněžními prostředky, které získalo vlastní činností,
- penězi, které přijalo z rozpočtu svého zřizovatele,
- prostředky svých peněžních fondů,
- peněžními dary, které získalo od fyzických a právnických osob,
- peněžními prostředky, které byly poskytnuty ze zahraničí.

¹⁰⁷ Centrum Caolinum Nevřeň, příspěvková organizace, Nevřeň IČO 05574692 - Obchodní rejstřík firem | Kurzy.cz. Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz | Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 2020-12-1]. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/05574692/centrum-caolinum-nevren-prispevkova-organizace/>

¹⁰⁸ SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. Finanční a daňové právo. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2. – str. 134

¹⁰⁹ SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. Finanční a daňové právo. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2. – str. 135

8 Vznik Centra Caolinum

V noci 23. 3. 2012 zachvátil v Nevřeni budovu Hostince u Mecha požár. Požáru podlehla budova hostince i se společenským sálem a vedlejší budova, kde byla hasičská zbrojnice, byla staticky narušena. V té době neexistoval dotační program, který by alespoň z části pokryl náklady na výstavbu kulturního domu nebo zbrojnice. V obci, kde není dokončená infrastruktura, nebylo možné investovat do výstavby jednoúčelového zařízení veškeré úspory. Vzhledem ke stavu původní budovy nebylo řešením ani pojistné plnění.¹¹⁰

Obrázek 11 – Budova Hostince u Mecha po požáru¹¹¹

Zastupitelstvo obce hledalo různé způsoby, jak objekt obnovit, aby to bylo ve finančních možnostech obce. Občan Michal Stavař, který žil v té době v Nevřeni sedm let, si byl jako přistěhovalec vědom bohatství, kterým je pro obec starý kaolinový důl.¹¹² Přišel s myšlenkou představení této památky veřejnosti prostřednictvím muzejní expozice. Zrodil se nápad budovy, která by byla víceúčelová, a kromě expozice by sloužila jako společenské a kulturní centrum

¹¹⁰ Informace poskytla Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

¹¹¹ Centrum Caolinum, Nevřeň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2021 [cit. 2021-07-03]. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

¹¹² V Nevřeni na Plzeňsku by mohlo za evropské peníze vzniknout Centrum kaolinum | Plzeň. Český rozhlas Plzeň [online]. Copyright © 1997 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/v-nevreni-na-plzensku-mohlo-za-evropske-penize-vzniknout-centrum-kaolinum-6761212>

obce. Zastupitelstvo obce se rozhodovalo mezi:¹¹³

- opravou původní stavby, která byla v nevyhovujícím stavu už před požárem,
- stavbou kulturního domu a hasičské zbrojnice z vlastních prostředků a zadlužením obce,
- vytvořením projektu, který by splňoval podmínky pro dotační spolufinancování a zároveň uspokojil potřebu místních se sdružovat a pořádat kulturní akce.

Důvody vzniku Centra Caolinum byly:¹¹⁴

1. Racionální – neopravovat starý, vlhký objekt s narušenou statikou.
2. Finanční – šance na dotační spolufinancování a minimální zátěž pro obec.
3. Nadčasový – orientace na víceúčelový objekt, který v případě absence provozovatele nezůstane zavřený a minimálně využíván. Využití potenciálu území a přilákat zájem širšího okolí, cyklistů, rodin s dětmi. Tento důvod měl další návaznosti v oblasti cestovního ruchu, už v průběhu výstavby se zrodila myšlenka na zpřístupnění hlubinného dolu s cílem ho zachovat a ochránit před vandaly.

Zastupitelstvo si nejprve nechalo nezávazně představit práci plzeňských architektů Jakuba Chvojky a Radka Dragouna, na základě čehož se rozhodlo o zadání architektonické studie na výstavbu nového víceúčelového objektu, který by byl dominantním prvkem obce a byl by architektonicky řešený s ohledem na těžbu kaolinu. V říjnu 2012 se konala první veřejná prezentace projektu, na které byla občanům představena architektonická studie budoucího Centra a hasičské zbrojnice. Zbrojnice měla být samostatnou stavbou, avšak architektonicky sladěnou s vedlejším objektem. Občané tak měli možnost vidět ještě před výběrovým řízením, jak by mohla stavba multifunkčního objektu vypadat.¹¹⁵

V listopadu 2012 proběhlo výběrové řízení na autora projektové dokumentace stavby Centra Caolinum a Hasičské zbrojnice. Z pěti uchazečů byli nakonec vybráni právě architekti Jakub Chvojka a Radek Dragoun.¹¹⁶

Obec se obrátila na Regionální rozvojovou agenturu Plzeňského kraje. Agentura je

¹¹³ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

¹¹⁴ Informace poskytl Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

¹¹⁵ Informace poskytl Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

¹¹⁶ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

neziskovou a obecně prospěšnou společností, jejímž posláním je poskytování odborných poradenských služeb územní samosprávě v Plzeňském kraji a podpora ekonomického a sociálního rozvoje regionu. Obcím pomáhá s investicemi při získávání finančních zdrojů pro realizaci a zajištění souladu realizace projektu a podmínek poskytnuté finanční podpory.¹¹⁷ Nevřeni měla pomoci s nalezením vhodného dotačního titulu a podáním a administrováním žádosti o dotaci.

Podmínkou realizace celého projektu bylo získání dotace z evropských fondů. Zastupitelstvo obce schválilo podání žádosti o dotaci z Regionálního operačního programu Jihozápad, který sloužil k čerpání dotací z fondů Evropské unie a podpořil projekty v oblasti dopravy, školství, zdravotnictví, sociálních služeb a cestovního ruchu v Jihočeském a Plzeňském kraji. V letech 2007–2013 alokoval pro veřejné i soukromé subjekty celkem 633 653 milionů eur.¹¹⁸

V prosinci 2012 proběhla schůzka zastupitelů s projektanty, na které vyšla najevo pracovní vytíženost architekta Radka Dragouna, při realizaci projektu jej vystřídal Tomáš Fuit. Druhá veřejná prezentace projektu Centra Caolinum proběhla 8. 3. 2013. Účastnil se jí ředitel Regionální rozvojové agentury Filip Uhlík a architekt Jakub Chvojka.¹¹⁹

Centrum Caolinum získalo dotaci v rámci operačního programu 14 ROP NUTS II Jihozápad, o které se rozhodlo v březnu 2013. Projekt Centra Caolinum byl z 85 % financován ze strukturálních fondů Evropské unie, zbývajících 15 % bylo uvolněno z prostředků obce.¹²⁰

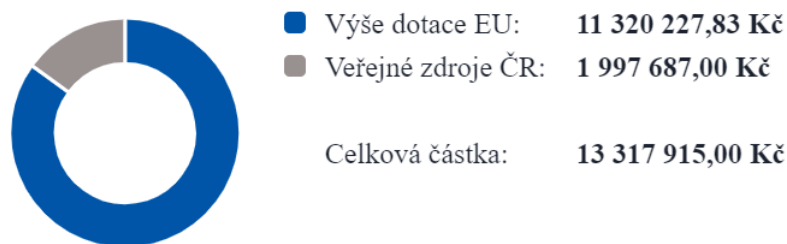
¹¹⁷ Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje | Pomáháme zlepšovat životní prostředí. Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje | Pomáháme zlepšovat životní prostředí [online]. Copyright © Všechna práva vyhrazena [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://www.rra-pk.cz/>

¹¹⁸ Regionální operační program (ROP) Jihozápad. Regionální operační program (ROP) Jihozápad [online]. [cit. 2020-11-04] Dostupné z: <http://www.rr-jihozapad.cz/>

¹¹⁹ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

¹²⁰ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

Proplacené finanční prostředky

Obrázek 12 – Financování Centra Caolinum¹²¹

V dubnu 2013 uzavřela obec Dohodu o spolupráci s Plzeňskou teplárenskou a.s., na jejímž základě bude Plzeňská teplárenská poskytovat obci částku 100 tisíc korun ročně na provoz Centra po dobu pěti let.¹²² Tyto prostředky byly částečnou kompenzací nákladů spojených s provozem Centra, jelikož pro dodržení podmínek dotace bylo nezbytné, aby bylo Centrum v prvních pěti letech nevýdělečného charakteru.¹²³

Stavební povolení na projekt Centrum Caolinum Nevřeň bylo vydáno v květnu 2013 a na stavbu hasičské zbrojnice v červenci 2013. V červenci 2013 byla také podepsána mandátní smlouva na dodavatele stavby se společností MAZEPPA s.r.o., která zajišťovala realizaci a administraci výběrového řízení. Nabídky doručily tři firmy:¹²⁴

- STAMA PRIMA s.r.o.
- STAVOPLAST KL spol. s r.o.
- Professional Building, s.r.o.

Hodnotící komise byla složená z projektanta, odborné osoby ve stavebnictví, zastupitelů a zástupce administrátora výběrového řízení. V září 2013 byla podepsána smlouva o dílo na výstavbu Centra Caolinum a hasičské zbrojnice, kterou realizovala firma Stama Prima s.r.o.

¹²¹ DotaceEU - Centrum Caolinum Nevřeň. Object moved [online]. Copyright ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty-pred-rokem-2014/14-rop-nuts-ii-jihozapad/14-3-rozvoj-cestovniho-ruchu/centrum-caolinum-nevren>

¹²² Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

¹²³ Město Všeruby - Oficiální stránky města Všeruby [online]. Copyright © [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.vseruby-mesto.cz/e_download.php?file=data/editor/97cs_5.pdf&original=prosinec2013+webb+.pdf

¹²⁴ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

V průběhu prací bylo zjištěno neúnosné jílovité podloží, kvůli kterému bylo zapotřebí pozměnit založení stavby oproti projektu. Dalším problémem byla neustále přetékající studna, kterou bylo nutné pravidelně odčerpávat. Tyto problémy zapříčinily administraci změn vůči poskytovateli dotace, která má přísná pravidla. Tím pádem došlo ke zdržení a byl vytvořen nový harmonogram prací.¹²⁵

Technický dozor vykonával Jan Čechura od společnosti RAVAL projekt v.o.s.. Stavební firma Stama Prima s.r.o. předala dílo obci dne 21. 6. 2014. Kolaudace stavby proběhla 26. 6. 2014 a v červenci a srpnu 2014 byla instalována expozice a probíhaly přípravy na slavnostní otevření. Centrum Caolinum bylo slavnostně otevřeno 15. 8. 2014.¹²⁶

8.1 Přínos Centra Caolinum pro obec

Vznik Centra Caolinum pomohl zviditelnit obec nad rámec oblasti či kraje a vedl k dalšímu rozvoji obce. Investice do Centra Caolinum vyvolala další, menší investice do sousedního prostoru sportovního a dětského hřiště, parkoviště a celé centrální části obce. Došlo k vybudování tůně, která má funkci nejen estetickou, ale zachytává vodu přitékající z pole a výše položených vyvěravajících pramenů. To mělo zásadní vliv na vítězství obce v soutěži Vesnice roku 2016, kde získala zelenou stuhu a peněžní dar za údržbu zeleně a životní prostředí v obci.¹²⁷

Centrum Caolinum přineslo Nevřeni možnost zaměstnání občanů na hlavní pracovní poměr a na dohody o provedení práce či pracovní činnosti. Možnosti spolupráce formou brigády využili studenti a senioři, kteří zde pracují jako obsluha Centra nebo jako průvodci.

CCN nabízí kulturní a společenské využití. Nachází se zde stálá multimediální expozice, která je zaměřená na hlubinnou těžbu kaolinu, jeho zpracování a historii dolu, včetně virtuální prohlídky dolu. Je zde možné zakoupit občerstvení, využít vnitřního i venkovního posezení, funguje zde multifunkční hřiště a dětské herní prvky. V Centru se konají různé kulturní a společenské akce. Budova je k dispozici všem občanům. Formou pronájmu prostor se zde v nekuřáckém zázemí mohou pořádat mimo jiné svatební obřady, rodinné oslavy, školení či

¹²⁵ Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

¹²⁶ Historie / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/historie/?fbclid=IwAR37wy172iyaVBIMtPXrdck2ZB9JTVORO97SVU2EY6aEjQIUc60N8bjRXzI>

¹²⁷ Výsledky | Vesnice roku. Vesnice roku [online]. Copyright © 2020 W3M [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/vysledky&rok=2016>

přednášky, výstavy a koncerty. Cateringové služby jsou zajištěny na požádání. Sousední budova hasičské zbrojnice je využívána místními hasiči jako základna pro akce jako např. Nevřeňské bloudění, hasičské soutěže a schůze místních i okresních organizací.¹²⁸

Přínosem Centra Caolinum pro obec je zlepšení možností pro udržování mezilidských vztahů. Lidé mají místo pro setkávání. Pověřený zaměstnanec se stará o organizaci akcí a zapojuje do přípravy dobrovolníky z řad občanů obce. V průběhu roku zde probíhá jednou za čtrnáct dní Virtuální Univerzita třetího věku pro seniory, kterou zajišťuje Provozně-ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze.¹²⁹ Umožňuje seniorům rozšiřovat si vědomosti a pravidelně se setkávat s vrstevníky. O prázdninách je Centrum v provozu denně a zajišťuje dopolední program pro děti formou letního příměstského tábora Kaoliňáček.

Obec získala také zázemí pro zpřístupnění kaolinového dolu, díky čemuž došlo k rozvoji turismu, který by měl obci přinášet finance, a posílení dopravních spojů zejména o víkendech a svátcích. Za čtyři roky od otevření proběhlo v Centru Caolinum 201 akcí, kterých se zúčastnilo skoro 15 tisíc návštěvníků.¹³⁰

¹²⁸ Nabídka / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-12-14]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/nabidka/>

¹²⁹ Studium Virtuální Univerzity třetího věku v Centru Caolinum Nevřeň od 1.10.2020. / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/novinky/studium-virtualni-univerzity-tretiho-veku-v-centru-caolinum-nevren-od-1-10-2020.html>

¹³⁰ Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <http://www.plzennakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

9 Vztah obyvatel k Centru Caolinum

9.1 Průzkum veřejného mínění 2013

Na konci března 2013 proběhl v obci průzkum veřejného mínění mezi obyvateli, jehož cílem bylo zjistit, jak vysoká podpora je projektu Centra Caolinum mezi občany Nevřeně. Zastupitelstvo obce rozdalo anketní hlasovací lístky do domácností. Občané mohli volit mezi:

„1. Ano, podporuji projekt

2. Ne, nepodporuji projekt

3. Nevím, je mi to jedno“

Poté zastupitelé obcházeli jednotlivé domy s urnou, do které mohli občané své hlasy vhazovat a dne 27. 3. 2013 bylo na obecním úřadě v Nevřeni provedeno vyhodnocení ankety. Z celkových 224 rozdaných obálek projekt podpořilo 97 hlasů, proti projektu bylo 98 hlasů a 17 hlasů podpořilo neutrální odpověď: „*Nevím, je mi to jedno.*“¹³¹

Zastupitelstvo stálo před nelehkým rozhodnutím. Nakonec se rozhodlo pro vybudování Centra Caolinum i přes větší počet hlasů, které byly proti projektu. Důvodem bylo velké množství hlasů pro neutrální odpověď a také to, že nikdo nepřišel s jinou relevantní variantou, ve které by obci představil svůj plán, jak jinou budovu postavit, využívat a financovat.¹³²

¹³¹ Vyhodnocení dotazníkového šetření [online]. Copyright © [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/uploads/pdf/vyhodnoceni-dotaznikoveho-setreni-ccn.pdf>

¹³² Informace poskytl(a) Štěpánka BEJČKOVÁ, starostka obce Nevřeň. Nevřeň 11.01.2021

9.2 Doxeyho iritační index

Rozvoj turismu může přinášet nejen pozitiva, ale i různá úskalí. Doxeyho iritační index prostřednictvím čtyřstupňové škály měří míru nevraživosti rezidentů ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě obecně. Stupně iritace obyvatel dle Doxeyho jsou:¹³³

1. Stupeň euforie – Projevuje se nadšením rezidentů z rozvoje turismu, turisté jsou vřele vítáni a jejich příjezd je doprovázen tokem financí, který je ekonomickým přínosem pro danou obec.
2. Stupeň apatie – Rozvoj cestovního ruchu způsobuje, že příliv návštěvníků je díky rozvoji cestovního ruchu stále více vnímán jako jistý jev a stálý zdroj finančních prostředků. Kontakty mezi místními a turisty se stávají spíše formálními a získávají obchodní podobu.
3. Stupeň iritace – Odvětví cestovního ruchu se v destinaci blíží k bodu nasycení a hrozí, že rezidenti nebudou schopni zvládnout množství turistů, které destinaci navštěvuje, bez rozšíření turistického zázemí.
4. Stupeň antagonismu – Iritace místních turismem se stává zjevnou. Obyvatelé neskřývají svou nesnášenlivost vůči turistům. Místní turisty využívají pouze k získání ekonomických prostředků.

Občané Nevřeně byli před otevřením CCN a dolu rozděleni na dvě skoro stejně velké skupiny. Jedna si nepřála vznik centra a otevření obce většímu počtu návštěvníků. Druhá obojí vítala. Mnozí občané z této skupiny jsou nyní ve stupni euforie. Oceňují, že se obec zviditelnila, a že to v ní žije. Turismus přináší obci finance. Některá jeho úskalí jsou však již vidět – po návštěvnících například zůstávají v lese odpadky a v obci parkuje více aut. Pozitivním i negativním dopadům turismu v obci bylo věnováno výzkumné šetření, jehož výsledky shrnuje následující subkapitola.

¹³³ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN isbn:978-80-7201-880-2.

9.3 Dotazníkové šetření

Kvantitativní výzkum formou anonymního dotazníkového šetření proběhl v období od prosince 2020 do února 2021. Výzkum probíhal v období, kdy muselo být Centrum Caolinum zavřené z důvodu vládních opatření, a prohlídky kaolinového dolu se nesměly konat.

Respondenty byli občané Nevřeneš. Výzkumu se zúčastnilo 32 obyvatel z celkových 290 obyvatel obce.¹³⁴ Dotazníkové otázky byly kombinací otázek uzavřených a otevřených, aby měli respondenti prostor pro vyjádření vlastních myšlenek. Na dotazníkové otázky měli respondenti odpovídat tak, jako by žádná vládní opatření v danou chvíli nařízena nebyla, díky čemuž nedošlo ke znehodnocení výzkumu.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění, zda měla obnova a zpřístupnění kaolinového dolu v Nevřeneš vliv na sousedské vztahy v obci. Dílčí cíle zjišťovaly, zda měla obnova a zpřístupnění kaolinového dolu v Nevřeneš pozitivní vliv na sousedské vztahy v obci, zda vznik Centra Caolinum podpořil sousedské vztahy v obci, anebo měl jeho vznik negativní dopady na život v obci.

¹³⁴ Počet obyvatel Nevřeň. Místopisný průvodce po České Republice - přehledný seznam obcí České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/7497/nevren/pocet-obyvatel/>

9.3.1 Základní parametry výzkumu

Výzkumu se zúčastnilo 32 občanů Nevřeně. Výběr respondentů byl kvótní podle věku a pohlaví. Respondenti byli rozděleni do následujících věkových skupin:

- 15 – 29 let
- 30 – 44 let
- 45 – 59 let
- 60 – 75 let

Za každou věkovou skupinu odpovídali na otázky čtyři ženy a čtyři muži.

Pro zjištění cíle výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

- **H1:** Obnova a zpřístupnění kaolinového dolu v Nevřeni měla pozitivní vliv na sousedské vztahy v obci.
- **H2:** Vznik Centra Caolinum podpořil sousedské vztahy v obci
- **H3:** Vznik Centra Caolinum neměl negativní dopady na život v obci

9.3.2 Prezentace výsledků výzkumu

Obrázek 13 – Nejvýznamnější památka obce

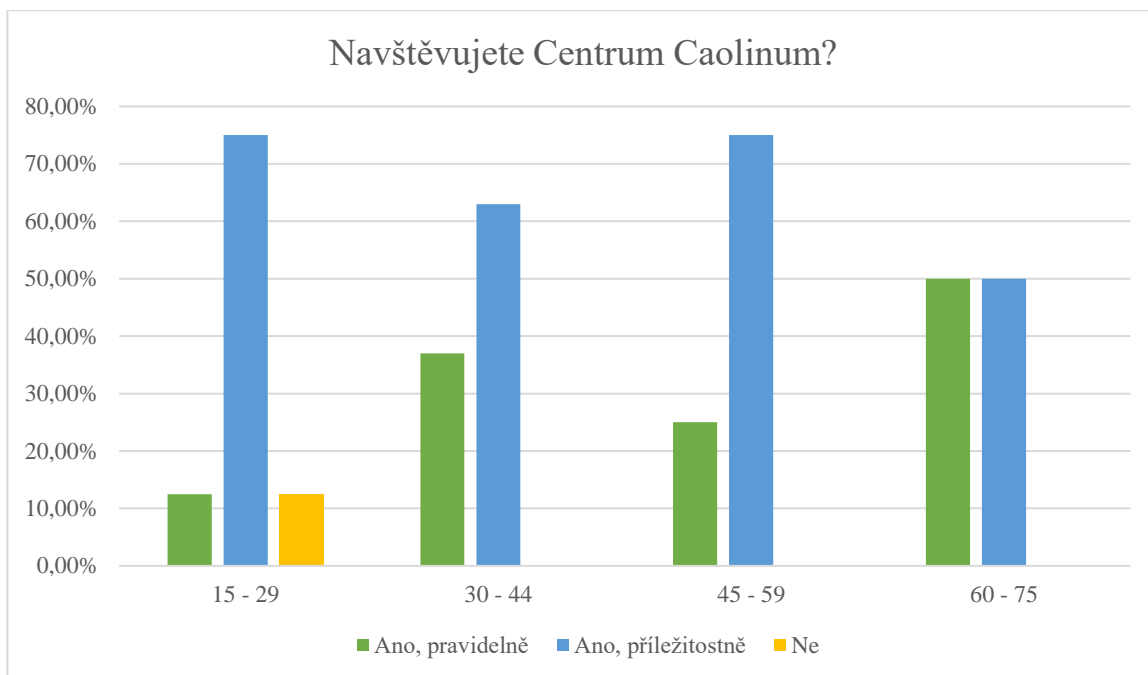
Většina respondentů považuje za nejvýznamnější památku obce kaolinový důl. Ve výsledcích se projevila i dlouholetá tradice hasičského sportu v obci. Z odpovědí vyplynulo, že 6 respondentů považuje za nejvýznamnější památku historické hasičské leziště. Stejně zastoupení jako hasičské leziště měla ve výzkumu kaplička. Tu považují za nejvýznamnější památku obce respondenti různých věkových skupin, překvapivým zjištěním je, že mezi nimi není žádná žena ve věku 60 – 75 let.

Jedna z respondentek na tuto otázku odpověděla, že je významných památek v obci několik. Jako první uvedla svůj 300 let starý dům s černou kuchyní, dále pak starou zástavbu obce, historickou cestu směrem na Všeruby a kaolinový důl.

Obrázek 14 – Správnost zpřístupnění dolu

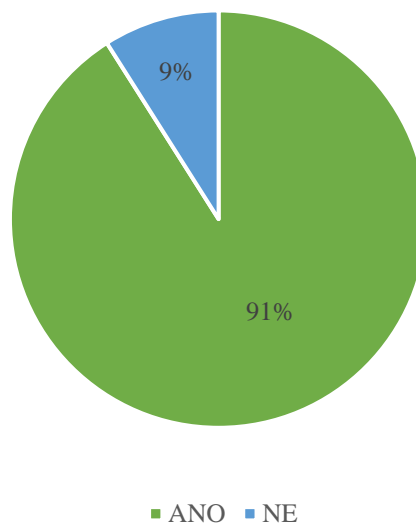
Zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu považuje 27 respondentů za správné, 4 nemohou správnost posoudit a pouze jedna respondentka se zpřístupněním nesouhlasí. Všichni respondenti, kteří uvedli, že správnost zpřístupnění nemohou posoudit, nepovažují kaolinový důl za nejvýznamnější památku obce.

Obrázek 15 – Navštěvnost CCN

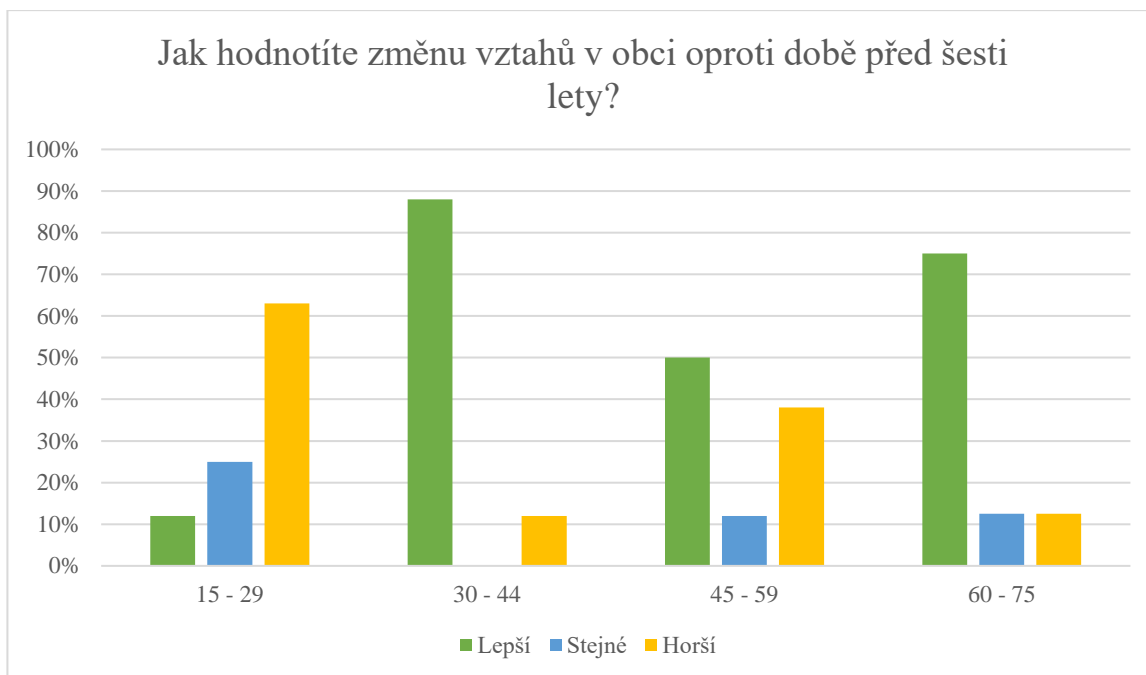
Centrum Caolinum navštěvuje 96 % respondentů. Pouze jedna respondentka (z nejmladší věkové skupiny) jej nenavštěvuje. Pro věkovou skupinu 15 – 29 je program v Centru Caolinum nejméně zajímavý, a proto jej navštěvují pouze nepravidelně. Ostatní věkové skupiny Centrum navštěvují hojně, nejvíce respondenti v důchodovém věku.

Přineslo otevření CCN více možností setkávání se sousedy?

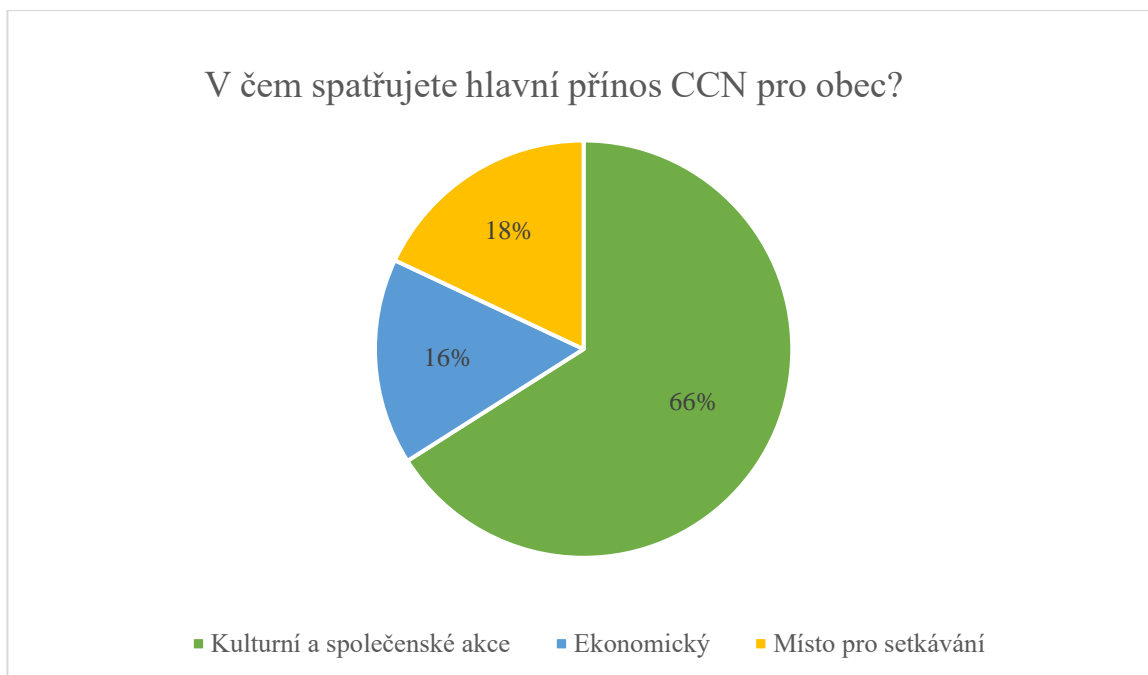
Obrázek 16 – Přínos CCN v setkávání se sousedy

Otevření Centra Caolinum přineslo Nevřeňským více možností pro setkávání se se sousedy, které oceňují všechny věkové skupiny, kromě nejmladších respondentů. Respondenti ve věku 15–29 let nevidí v otevření Centra přínos a Centrum nenavštěvují pravidelně nebo jej nenavštěvují vůbec.

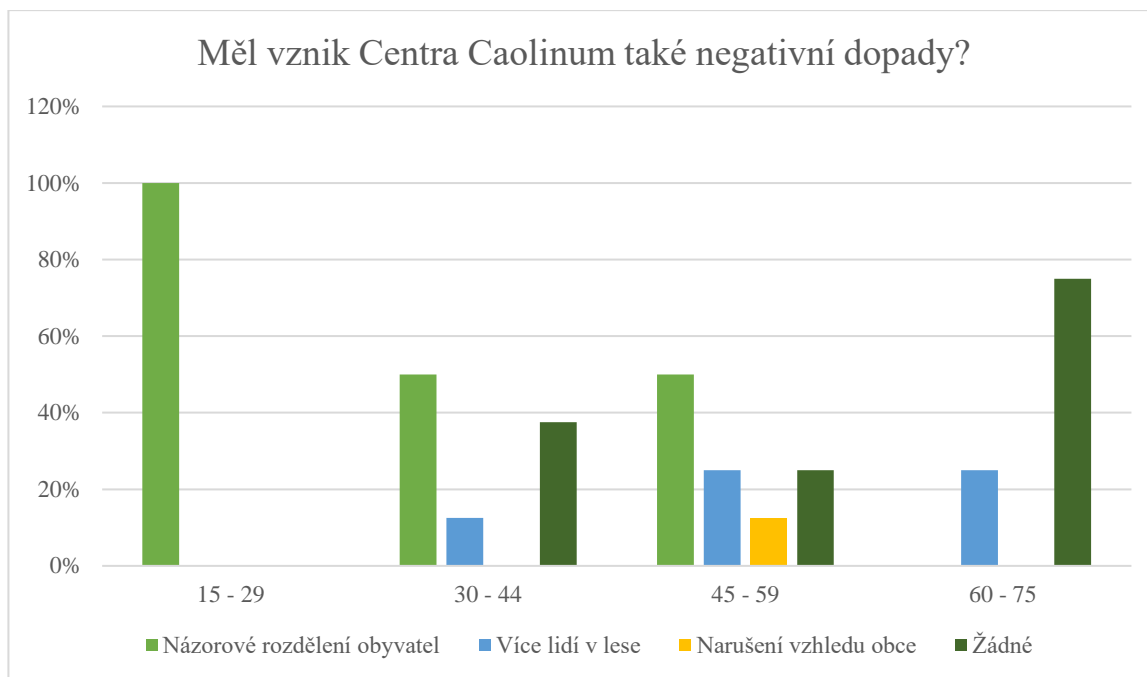
Obrázek 17 – Vztahy v obci oproti době před 6-ti lety

18 respondentů považuje vztahy v obci za lepší, 4 respondenti nepocítují ve vztazích žádnou změnu a 10 respondentů uvedlo, že jsou vztahy v obci horší. Respondenti, kteří navštěvují Centrum Caolinum pravidelně, považují sousedské vztahy v Nevřeni za lepší než před šesti lety. Naopak ti, kteří Centrum navštěvují pouze příležitostně nebo jej nenavštěvují vůbec, považují sousedské vztahy v obci za horší. Dále vyplynulo, že nejmladší věková skupina vnímá narušení sousedských vztahů v obci nejvíce, oproti tomu ostatní věkové skupiny považují sousedské vztahy za lepší.

Obrázek 18 – Přínos CCN

Přínos Centra Caolinum respondenti spatřují nejčastěji v možnosti pořádání různých kulturních a společenských akcí a v prostoru pro setkávání se s ostatními. Dalším přínosem jsou finance, které má činnost Centra obci přinášet. Respondenti také oceňují, že se v CCN pravidelně konají různé přednášky a Studium virtuální univerzity třetího věku, které umožňuje seniorům vedle vzdělávání také lepší zapojení do susedských vztahů. Respondenti dále spatřují přínos ve zviditelnění a zvelebení obce a v jejím oživení. V neposlední řadě Centrum obci přineslo reprezentativní prostory a pracovní příležitosti. Občané mohou využít brigády a pracovat jako obsluha Centra či průvodce v kaolinovém dole. Jen jedna respondentka nevidí přínos žádný.

Obrázek 19 – Negativní dopady vzniku CCN

Největším negativním dopadem vzniku Centra Caolinum bylo podle respondentů náborové rozdělení obce, které vzniklo při rozhodování, zda má Centrum v obci vzniknout, či nikoliv. Centrum bylo slavnostně otevřeno v roce 2014. Někteří respondenti uvedli, že čas již vše urovnal.

Paradoxně nejvíce vnímá narušení sousedských vztahů nejmladší generace, která je k CCN nejvíce kritická. Nejmladší respondenti kritizovali malý prostor Centra oproti bývalé hospodě se sálem, a také jeho vzhled, který nezapadá esteticky do krajiny a do vzhledu obce.

Polovina všech respondentů v produktivním věku pocítila náborové rozdělení obce také. Jako další negativní dopad vnímají více lidí v lese a narušení vzhledu obce. Oproti tomu respondenti v důchodovém věku náborové rozdělení nepocítují vůbec a shledávají jako jediný negativní dopad větší množství lidí, kteří se pohybují v lese, jelikož se tam nachází kaolinový důl.

9.3.3 Zhodnocení dotazníkového šetření

Pro zjištění cíle výzkumu byly zhodnoceny hypotézy následujícím způsobem:

- **H1:** Obnova a zpřístupnění kaolinového dolu v Nevřeni měla pozitivní vliv na sousedské vztahy v obci.
 - Hypotéza byla **falzifikována** na základě 7. otázky.

- **H2:** Vznik Centra Caolinum podpořil sousedské vztahy v obci.
 - Hypotéza byla **verifikována** na základě otázek č. 4., č. 5. a č. 6.

- **H3:** Vznik Centra Caolinum neměl negativní dopady na život v obci.
 - Hypotéza byla **falzifikována** na základě 7. otázky.

Závěr

Požár připravil občany obce Nevřeň o místo, kde se mohli setkávat a pořádat společenské a kulturní akce. Shořela budova pohostinství se sálem a budova hasičské zbrojnice byla staticky narušena. Na obnovu původní budovy neměla obec finance a řešením nebylo ani pojištění plnění. Pro stavbu nového centra setkávání v obci bylo využito unikátnosti starého důlního díla, které se na území obce nachází – hlubinného kaolinového dolu. Vzniklo Centrum Caolinum, které odstartovalo proces zpřístupnění dolu veřejnosti. Staré důlní dílo v Nevřeni se stalo jediným v České republice, které není ve správě zájmového spolku, ale je ve správě obce. Důl v Nevřeni se stal jediným veřejně přístupným dolem v České republice, kde se těžil kaolin hlubinným způsobem.

Zpřístupnění kaolinového dolu v Nevřeni ovlivnilo sousedské vztahy v obci. Ty byly negativně ovlivněny hned po představení projektu Centra Caolinum občanům obce. Obyvatelé obce se rozdělili na příznivce a odpůrce projektu. Někteří občané se obávali nesplnění podmínek pro čerpání dotace, kvůli čemuž by se musela obec zadlužit a dotaci vracet, a nadměrného počtu návštěvníků a s tím spojeného zvýšení dopravního provozu v obci. Jiným se nelíbil návrh budovy Centra, která podle nich nezapadala do vzhledu obce.

Tyto obavy však naplněny nebyly. Z výzkumu na vzorku 32 respondentů ze všech věkových kategorií vyplývá, že jsou obyvatelé většinou rádi za zviditelnění a zvelebení obce, ke kterému došlo právě díky vzniku Centra Caolinum a následnému zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu veřejnosti. Kaolinový důl je podle většiny Nevřeňských nejvýznamnější památkou obce a jeho zpřístupnění považují za správné. Díky jeho zabezpečení již nehrozí vstup nepovolaných návštěvníků, kteří by mohli přijít k úrazu.

Naprostá většina obyvatel obce navštěvuje Centrum Caolinum a původní názorové rozdělení již v obci znát není. Sousedské vztahy v obci jsou podle respondentů nyní lepší než v době rozhodování o vzniku Centra.

Vznik Centra Caolinum podpořil sousedské vztahy v obci, jelikož přinesl Nevřeňským reprezentativní prostory, kde se mohou scházet a pořádat různé kulturní a společenské akce nejen pro obyvatele Nevřeň, ale i pro lidi z okolních vesnic. Pravidelně zde probíhá dětský letní tábor, konají se zde vzdělávací programy (přednášky a studium virtuální univerzity třetího věku). Nejvíce kritičtí k Centru byli nejmladší respondenti. Prostor Centra se jim zdá nedostatečně velký a program pro ně není dostatečně zajímavý, takže jej navštěvují ze všech

věkových skupin nejméně.

Vedle Centra vznikla také nová hasičská zbrojnice, která je zázemím pro Sbor dobrovolných hasičů. Sbor má v Nevřeni dlouholetou tradici a jeho členové ve svém volném čase vykonávají pomocné práce pro obec a pořádají různé akce. Jednou z nich je Nevřeňské bloudění, kterého se pravidelně účastní stovky lidí s dětmi.

Negativním dopadem zpřístupnění hlubinného kaolinového dolu, který pociťuje 13 % respondentů, je množství odpadků, které zanechávají v lese neukáznění návštěvníci i přes to, že hned u vchodu do dolu se nachází odpadkový koš.

Obec je ve směru propagace dolu velice aktivní. Od začátku zpřístupňování se zde natáčela pohádka Čertí brko a nizozemská televizní soutěž Wie is de Mol, která by mohla přilákat návštěvníky ze zahraničí. Návštěvnost dolu příliš nesnížila ani opatření spojená s nemocí COVID-19. Je otázkou, zda popularita dolu bude dále stoupat, zda počty návštěvníků v letech 2019 a 2020 nebyly dány spíše očekáváním, a zda návštěvnost dále poroste. To záleží na činnosti institucí mimo obec (orgány Kraje, destinační management), ale i na přístupu obyvatel obce k turismu. Za hlavní doporučení vyplývající z této práce lze považovat větší zapojení mladých obyvatel obce a promyšlení programu, který by této skupině mohlo Centrum Caolinum nabídnout.

Resumé

The fire of the hospitality with a hall and the static disruption of the fire station building deprived the citizens of Nevřeň of a place to meet and hold cultural and social events.

The municipality did not have the finances for the renovation of the original building, and the insurance benefit was not a solution either. They came up with the idea of using an old mine, which is located at the village. Thanks to the uniqueness of the mining method, they managed to obtain a subsidy for the Centrum Caolinum, which started making the mine accessible to the public. The old mine in Nevřeň became the only one in the Czech Republic which is managed by the municipality. After a long process, the mine was secured and made accessible to the public. The mine in Nevřeň is the only publicly accessible mine in the Czech Republic where kaolin was mined in the deep way in 2021.

The Centrum Caolinum is the social and cultural centre of the village where citizens meet. The establishment of the Centrum Caolinum affected relations in the village. The citizens were divided into two groups, when they were decided about the Centrum Caolinum. One group supported the project and the other did not agree with the establishment of the centre. After all majority of citizens enjoy visiting the Centrum Caolinum and they meet with neighbours there.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

KAMBERSKÝ, Karel: Zpráva o průzkumu kaolinového ložiska Nevřeň u Plzně a geologických poměrů jeho okolí. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 1958

MAŠEK, J. Kaolin na severním Plzeňsku v historických fotografiích a dokumentech. [Plzeň]: Starý most, 2012. ISBN 978-80-87338-17-9.

PURKYNĚ, Cyril: Kaolin v kamenouhelné pánvi Plzeňské. In: Časopis pro průmysl chemický, roč. XI., zvl. Otisk, Praha, 1901

RAJLICH, P. Kaolinový důl Orty. [České Budějovice]: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích: 2009.

SMRŽOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. Finanční a daňové právo. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN isbn:978-80-7201-880-2.

Kvalita života 2013: sborník příspěvků z mezinárodní konference v Liberci. 2013. V Liberci: Technická univerzita, 2013-. ISBN 978-80-7494-006-4

Studie z dějin hornictví. 2016. Praha: Národní technické muzeum, 1971-. Rozpravy Národního technického muzea v Praze. ISBN 978-80-7037-268-5. ISSN 0139-7931

Právní předpisy

Zákon č. 44/1988 Sb., O ochraně a využití nerostného bohatství

Zákon č. 61/1988 Sb., O hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

Zákon č. 128/2000 Sb., O obcích

Zákon č. 250/2000 Sb., O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Vyhláška č. 298/2005 Sb., O požadavcích na odbornou kvalifikaci a odbornou způsobilost při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem a o změně některých právních předpisů

Vyhláška č. 49/2008 Sb., O požadavcích k zajištění bezpečného stavu podzemních objektů

Internetové zdroje

Archiweb.cz - Centrum Caolinum Nevřeň. archiweb.cz [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/b/centrum-caolinum-nevren>

Bývalý kaolinový důl v Nevřeni - poprvé otevřen pro veřejnost! | Kam s dětmi – aktivity pro děti a jejich rodiče. Homepage | Kam s dětmi – aktivity pro děti a jejich rodiče [online]. Copyright © 2010. Dostupné z: <https://www.kamsdetmi.com/article.html?id=1943>

Centrum Caolinum, Nevřeň | CHVOJKA / architekt. CHVOJKA / architekt [online]. Copyright © Chvojka, 2020. Dostupné z: <https://www.chvojka.org/realizace/4-centrum-caolinum-nevren/>

Centrum Caolinum, nové centrum pro malou obec | EARCH.. Architektura online | EARCH. [online]. Copyright © Jakub Chvojka. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/architektura/centrum-caolinum-nove-centrum-pro-malou-obec>

Centrum Caolinum Nevřeň, příspěvková organizace , IČO 05574692 - data ze statistického úřadu | Kurzy.cz. Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz | Kurzy.cz [online]. Copyright © 2000. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/05574692/centrum-caolinum-nevren-prispevkova-organizace/statisticky-urad/>

Čertí brko - Regionální Filmová Kancelář Plzeňský kraj z.s.. Aktuality - Regionální Filmová Kancelář Plzeňský kraj z.s. [online]. Copyright ©. Dostupné z: <http://www.filmplzen.cz/filmove-putovani/certi-brko>

Česon: Česká společnost pro ochranu netopýrů [online]. Dostupné z: <https://www.ceson.org/lokality.php?h1=-1&h2=-1&h3=-1&h4=323>

Dokumenty obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/obecni-urad/dokumenty-obce/>

DotaceEU - Centrum Caolinum Nevřeň. Object moved [online]. Copyright ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty-pred-rokem-2014/14-rop-nuts-ii-jihozapad/14-3-rozvoj-cestovniho-ruchu/centrum-caolinum-nevren>

Drobné památky. [online]. Copyright © Dostupné z: https://www.drobnepamatky.cz/files/2014/okres-plzen-sever-obec-nevren-ku-nevren_9.jpg

Dotace Plzeňského kraje. [online]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost>

Economic Modelling [online]. 20. 2003. ISSN 02649993. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0264999302000573>

EDotace Plzeňský kraj [online]. Dostupné z: <https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/>

Hasičské ležiště / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021 Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/pamatky-a-zajimavosti/hasicske-leziste/>

Historický lexikon obcí České republiky - 1869 - 2011 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015>

Historie / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/historie/?fbclid=IwAR37wy172iyaVBIMtPXrdck2ZB9JTVORO97SVU2EY6aEjQIUc60N8bjRXzI>

Hlubinný kaolínový důl u Nevřeň | NaCestu.cz. NaCestu.cz - časopis a vlastivědný portál [online]. Copyright ©. Dostupné z: <https://www.nacestu.cz/clanky-obsah/hlubinny-kaolinovy-dul-u-nevrene>

HUPPERT, F. A., N. BAYLIS, B. KEVERNE, John F. HELLIWELL a Robert D. PUTNAM. The social context of well-being. Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences [online]. 2004, 359(1449), 1435-1446. ISSN 0962-8436. Dostupné z: doi:10.1098/rstb.2004.1522

Jak se žije v obcích v Česku? | Deloitte Česká republika. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/public-sector/articles/obce-v-datech.html#>

Kaolínový důl Nevřeň u Plzně | Stavební technika. Stavební technika – stroje, vozidla pro stavebnictví, manipulační technika, nářadí | Stavební technika [online]. Copyright © 2002. Dostupné z: <https://www.stavebni-technika.cz/clanky/kaolinovy-dul-nevren-u-plzne>

Kaolínový důl v Nevřeni / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/kaolinovy-dul-v-nevreni/>

Kompletní zajištění otevření kaolínového dolu v Nevřeni - Hlídač státu.. Hlídač státu - Hlídač státu. [online]. Copyright ©. Dostupné z: <https://www.hlidacstatu.cz/Detail/9301923?qs=holding%3A00573094>

Kronika obce / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2021. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-obcany/kronika-obce/>

Kudy z nudy - Kdo je zrádce? Nizozemský televizní štáb to zjišťoval v kaolinovém dole Nevřeň. Kudy z nudy - Homepage [online]. Copyright © 2021 CzechTourism Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/kdo-je-zradce-nizozemsky-televizni-stab-to-zjistov>

Ložiska ČR: EVIDOVANÁ LOŽISKA NEROSTŮ ČESKÉ REPUBLIKY. Ložiska ČR [online]. 2008. Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/loziska/loziska_cr.html

Ložiska nerud: Kaolin [online]. Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/loziska/loziska_nerud.html#KAOL%C3%8DN

Mapy Google . Google [online]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps/place/330+11+Nev%C5%99e%C5%88,+%C4%8Cesko/@49.8228346,13.2748824,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipP7WLgvGZQUAvDEchMZdYhCXExX788Q6ivhJ3zq!2e10!3e12!6shhttps:%2F%2Flh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipP7WLgvGZQUAvDEchMZdYhCXExX788Q6ivhJ3zq%3Dw86-h152-k-no!7i1793!8i3188!4m5!3m4!1s0x470a8ca56150f99d:0x400af0f661586e0!8m2!3d49.8228346!4d13.2748824?hl=cs>

Město Všeruby - Oficiální stránky města Všeruby [online]. Copyright © Dostupné z: https://www.vseruby-mesto.cz/e_download.php?file=data/editor/97cs_5.pdf&original=prosinec2013+webb+.pdf

Montánní společnost o.s. » Blog Archive » Montánní společnost o. s.. Montánní společnost o.s. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.montannispolecnost.cz/?p=1>

Nabídka / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/nabidka/>

Naučná stezka POD ZEMÍ / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/naucna-stezka-pod-zemi/>

Návštěva nevřeňského podzemí / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/navsteva-nevrenskeho-podzemi/>

O projektu - Obce v datech. Jsme datovým partnerem českých obcí - Obce v datech [online]. Copyright © Obce v datech, s.r.o.. Dostupné z: <https://www.obcevdtech.cz/o-projektu>

On-line Geologická encyklopedie [online]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?kaolin>

Organizační složky a příspěvkové organizace — PSK. PSK [online]. Copyright © 2004. Dostupné z: <https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/organizacni-slozky-a-prispevkove-organizace>

Plzennakole.cz: Turistům se otevírá kaolinový důl v Nevřeni. Uvidí kaolin i Peklo z pohádky. [online]. Dostupné z: <http://www.plzenskonakole.cz/cz/turistum-se-otevira-kaolinovy-dul-v-nevreni-uvidi-kaolin-i-peklo-z-televizni-pohadky--1534.htm>

Počet obyvatel Nevřeň. Místopisný průvodce po České Republice - přehledný seznam obcí České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/7497/nevren/pocet-obyvatel/>

Průběh realizace CCN / Obec Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/cs/pro-navstevniky/centum-caolinum/prubeh-realizace-ccn/>

Regionální operační program (ROP) Jihozápad. Regionální operační program (ROP) Jihozápad [online]. Dostupné z: <http://www.rr-jihozapad.cz/>

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje | Pomáháme zlepšovat životní prostředí. Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje | Pomáháme zlepšovat životní prostředí [online]. Copyright © Všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://www.rra-pk.cz/>

Studium Virtuální Univerzity třetího věku v Centru Caolinum Nevřeň od 1.10.2020. / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2020. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pro-obcany/novinky/studium-virtualni-univerzity-tretiho-veku-v-centru-caolinum-nevren-od-1-10-2020.html>

SUROVINOVÉ ZDROJE ČESKÉ REPUBLIKY: NEROSTNÉ SUROVINY 2019. 2019. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2019. ISSN 1801-6693. Dostupné také z: <http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/surovinove-zdroje-ceske-republiky-2019.pdf>

Termíny prohlídek / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2021. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/terminy-prohlidek/>

V Nevřeni na Plzeňsku by mohlo za evropské peníze vzniknout Centrum kaolinum | Plzeň. Český rozhlas Plzeň [online]. Copyright © 1997. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/v->

nevreni-na-plzensku-mohlo-za-evropske-penize-vzniknout-centrum-kaolinum-6761212

Vstupné / Centrum Caolinum Nevřeň. [online]. Copyright © 2021. Dostupné z: <http://www.centrumcaolinum.cz/cs/pod-zemi-1560171596/vstupne/>

Vše o území VDB. [online]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__559288#w=

Vyhodnocení dotazníkového šetření [online]. Copyright ©. Dostupné z: <http://www.nevren.cz/uploads/pdf/vyhodnoceni-dotaznikoveho-setreni-ccn.pdf>

Výlety do okolí: Centrum Caolinum Nevřeň | Visit Plzeň. Visit Plzeň | Oficiální turistický průvodce Plzní a okolím [online]. Copyright © 2020 Plzeň. Dostupné z: <https://www.visitplzen.eu/lokalita/centrum-caolinum-nevren/>

Výsledky | Vesnice roku. Vesnice roku [online]. Copyright © 2020 W3M. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/vysledky&rok=2016>

WWW.ZASIPKOU.XYZ: Když miluješ geocaching [online]. Dostupné z: <https://www.zasipkou.xyz/kaolinovy-dul-nevren-2/>

Zdroje pro rozhovory

Adéla HONOMICHOVÁ, Ředitelka Centra Caolinum

Štěpánka BEJČKOVÁ, Starostka obce Nevřeň

Pavel SOVA, Velitel sboru s velitel výjezdové jednotky dobrovolných hasičů obce Nevřeň

Ostatní písemné zdroje

HOLEČEK, Petr. Zpřístupnění bývalého kaolinového dolu Nevřeň podklady, starosta obce Nevřeň. V Nevřeni, 2016. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

KOVÁŘ, Josef a Jiří FEJKS. Průvodní zpráva, Zajišťovací práce bývalého kaolinového dolu u obce Nevřeň. Příbram, 2018. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň pod číslem 6

LANG, Martin. Kaolinový důl v Nevřeni, Plzeňský kraj: Muzeum Středních Brd, Strašice

Malé obce - sociologický pohled: Pro potřeby VM zpracovala: Ing. Pavlína Maříková, Sociologická laboratoř KHV PEF. Praha, 2004. Česká zemědělská univerzita Praha.

MERC, Bivoj. Sdělení k oznámení o provozování starých důlních děl u obce Nevřeň, předseda úřadu. V Plzni, 2016. Dostupné u: Obvodní báňský úřad pro území krajů Plzeňského a Jihočeského pod zn. SBS 08215/2016/OBÚ-06/1

ROSENZWEIG, M. Mezilidské vztahy: příručka pro učitele občanské nauky: učební pomůcka pro základní školy. 1. Praha: Komenium, 1990.

RŮŽIČKA, Jiří. Znalecký posudek posouzení stability důlních děl v oblasti bývalého kaolinového dolu Nevřeň, znalec oboru bezpečnost práce. Láz, 2016. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

RŮŽIČKA, Jiří. Znalecký posudek, Aktualizace ZP č. 1254-23, zde dne 17.7.2016 Posouzení stability důlních děl v oblasti bývalého kaolinového dolu Nevřeň, znalec oboru bezpečnost práce. Láz, 2018. Dostupné u: Obecní úřad Nevřeň

SVOJTKA, Jiří: Závěrečná zpráva o zajištění 5-ti starých důlních děl (lokalita Nevřeň, parcela č. 1129/1, k.ú. Nevřeň, dříve okres Plzeň-sever). Závěrečná zpráva. P112669. Copyright © Česká geologická služba 2020. Průzkum Příbram spol. s.r.o., Příbram, 2005

SVOJTKA, Jiří: Závěrečná zpráva k opravě zajištění starého důlního díla 1696 – těžba kaolínů

– komplex štol v k.ú. Nevřeň, dříve okres Plzeň-sever. Závěrečná zpráva. P123269. Copyright
© Česká geologická služba 2020. Průzkum Příbram spol. s.r.o., Příbram, 2008

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Poloha Nevřeně	16
Obrázek 2 – Hasičské leziště	18
Obrázek 3 – Vývoj počtu obyvatel Nevřeně	19
Obrázek 4 – Převažující činnost registrovaných podniků.....	19
Obrázek 5 – Mapa výskytu kaolinu na území ČR	21
Obrázek 6 – Chodby kaolinového dolu.....	26
Obrázek 7 – Velký sál kaolinového dolu	33
Obrázek 8 – Schéma dolu	34
Obrázek 9 – Interiér CCN	39
Obrázek 10 – Hasičská zbrojnice a CNN.....	40
Obrázek 11 – Budova Hostince u Mecha po požáru.....	42
Obrázek 12 – Financování Centra Caolinum.....	45
Obrázek 13 – Nejvýznamnější památka obce	52
Obrázek 14 – Správnost zpřístupnění dolu	53
Obrázek 15 – Návštěvnost CCN	54
Obrázek 16 – Přínos CCN v setkávání se sousedy	55
Obrázek 17 – Vztahy v obci oproti době před 6-ti lety.....	56
Obrázek 18 – Přínos CCN.....	57
Obrázek 19 – Negativní dopady vzniku CCN	58

Seznam příloh

Příloha 1 – Tabulka dotačních programů na zpřístupnění dolu

Příloha 2 – Tabulka dotačních programů na zajištění dolu po jeho zpřístupnění

Příloha 3 – Tabulka výsledků výzkumu – Ženy

Příloha 4 – Tabulka výsledků výzkumu – Muži

Příloha 1

Tabulka dotačních programů na zpřístupnění dolu

Fáze zpřístupnění	Účel dotace	Dotační program	Výše žádosti o dotaci	Schválená výše dotace
Přípravná fáze	projektová příprava, koordinace projektu, vybudování vstupního portálu a základní zabezpečení důlního díla	2016 Podpora rozvoje venkovského cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2016	80 000 Kč	40 000 Kč
1. fáze	vybudování elektrického napojení pro důlní dílo	2018 Podpora rozvoje venkovského cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2018	100 000 Kč	100 000 Kč
2. fáze	elektroinstalační práce – osvětlení dolu a zásuvkové rozvody	2019 Podpora rozvoje venkovského a industriálního cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2019	150 000 Kč	150 000 Kč
Poslední fáze	Úprava veřejného prostranství kolem kaolinového dolu v Nevřeni	2019 PSOV PK 2019 - Projekty obcí	487 000 Kč	400 000 Kč
Doplňky	Naučná stezka Cesta kaolinu k dolu a vybavení expozice pro návštěvníky	2019 Podpora rozvoje venkovského a industriálního cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2019	150 000 Kč	125 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 2

Tabulka dotačních programů na zajištění dolu po jeho zpřístupnění

Dotace po zpřístupnění dolu	Účel dotace	Dotační program	Výše žádosti o dotaci	Schválená výše dotace
1.	zabezpečení a údržba prohlídkové trasy	2020 Podpora rozvoje venkovského a industriálního cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2020	150 000 Kč	60 000 Kč
2.	Vybudování turistického mobiliáře na naučné stezce POD ZEMÍ a vybavení expozice pro návštěvníky Centra Caolinum Nevřeň	2020 Podpora rozvoje venkovského a industriálního cestovního ruchu v Plzeňském kraji pro rok 2020	148 000 Kč	110 000 Kč
3.	Úprava veřejného prostranství kolem kaolinového dolu - II. etapa	2020 PSOV PK 2020 - Projekty obcí	470 000 Kč	300 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 3

Tabulka výsledků výzkumu – Ženy

Ženy							
	Památka	Je zpřístupnění správně?	Navštěvujete CCN?	Přineslo CCN více možností k setkávání?	Oproti době před 6ti lety jsou vztahy	Přínos CCN?	Negativní dopady CCN
15 - 29	Kaplička	Ano	Ano, příležitostně	Ano	horší	místo pro pořádání akcí	zhoršení sousedských vztahů
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	stejně	různé kulturní akce	někteří občané se stavbou nesouhlasili a odtrhli se
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	stejně	Vybudování kulturního centra v obci, spousta zajímavých přednášek, koncertů a jiných akcí	Nejprve názorové rozdělení obce, ale čas vše uklidil
	Je jich mnoho, náš 300 letý baráček s černou kuchyní ☺ Stará zástavba obce, prastará cesta směr Všeruby (podél potoka), kaolinový důl.	Ne	Ne	Ne	horší	Bohužel moc nevidím, přínos financí, povědomí o obci, zájmová sdružení, díky naší starostce.	Měl, nejen, že je malý prostor proti klasické hospodě se sálem, nezapadá mi esteticky do krajiny, mnoho lidí s ním nesouhlasilo. Stavební povolení od souseda Caolin centra bylo vymoženo vyhrožováním a nátlakem občanů z "Vrchů". Obec by měla umístit odpadkové koše i v lese cestou k dolům, turisté pohazují odpadky všude..Dále mi přijde stavba dost neprofesionálně provedená, co se týče konstrukce na WC, křivé dlaždice apod. Záporů bohužel převažují nad klady, dle mého pohledu, jediný klad je přínos peněz obci. Aktivity by se mohli pořádat i v jiné stavbě, více se hodící do krajiny s kterou by souhlasilo více občanů.
30 - 44	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	Lidé mají místo, kde se mohou potkávat ať už na jedné z mnoha kulturních akcí, či jen u piva. Velkým přínosem pro seniory obce je dle mého názoru Studium virtuální univerzity 3. věku, které probíhá v centru a senioři tak mají důvod jít mezi lidi a zapojit se do sousedského života. Možnost brigády pro lidi z obce, která dříve vůbec nebyla	Ve fázi projektu CCN se obec rozhádala, rozdělila se na dvě skupiny - na příznivce a odpůrce CCN a dlouhou dobu bylo toto napětí v obci znát
	Kaolinový důl	Ano	Ano, pravidelně	Ano	horší	peníze do obecní kasy	někteří lidé se negativně projeví

	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	reprezentativní prostory pro akce, obec žije	více aut
	Kaplička	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	možnost kulturních a společenských akcí	není
45 - 59	Kaplička	Nemohu posoudit	Ano, příležitostně	Ano	horší	místo pro setkávání a pořádání různých akcí	zhoršení sousedských vztahů
	Kaplička	Ano	Ano, příležitostně	Ano	stejně	zviditelnění obce, finanční příjmy, kultivovaný prostor pro společenské akce i v rámci regionu	nevím
	Kaolinový důl	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	odstartovalo rozvoj obce i pro budoucí otevření dolu. Tvoří zázemí pro kulturu i sport. Reprezentativní prostory pro schůzky a jednání	V době příprav projektu názorově rozdělilo obec kvůli obavám z vracení dotace
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	Možnost setkávání, kulturní akce, expozice dolu	Rozporuplné názory, rozhádání obyvatel v počátcích. Obava z nadměrného počtu návštěvníků a s tím spojené zvýšení dopravního provozu se nenaplnila, vše je dle mého názoru v pořádku
	Hasičské ležiště	Nemohu posoudit	Ano, příležitostně	Ano	lepší	x	x
60 - 75	Kaolinový důl	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	místo pro pořádání akcí	žádné
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	stejně	ekonomický, vzdělávací, zviditelnění obce, lepší sociální interakce u některých skupin lidí	ano, více lidí chodí do lesa za účelem navštívení dolu. Řada lidí má negativní pohled na stavbu CCN
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	možnost kulturních a společenských akcí	není

Příloha 4

Tabulka výsledků výzkumu – Muži

	Muži						
	Památka	Je zpřístupnění správně?	Navštěvujete CCN?	Přineslo CCN více možností k setkávání?	Oproti době před 6ti lety jsou vztahy	Přínos CCN?	Negativní dopady CCN
15 - 29	Kaolinový důl	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	Díky centru má obec možnost využívat např. prostory na pořádání schůzek nebo kulturních akcí.	Ano, na začátku plánování samotné stavby došlo k rozdělení názorů občanů obce z obav na velký nárůst turistů.
	Hasičské leziště	Ano	Ano, příležitostně	Ano	horší	místo pro setkávání a pořádání různých akcí	zhoršení sousedských vztahů
	Kaolinový důl	Nemohu posoudit	Ano, příležitostně	Ne	horší	Zviditelnění obce a její památky - kaolinového dolu	rozhádanost lidí v obci
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ne	horší	možnost pořádání společenských akcí	ano, různé názory
30 - 44	Hasičské leziště	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	hezké prostory pro akce a nová hasičská zbrojnice	rozdělení obce na dva tábory, příznivce a odpůrce centra, ale čas to zahojil
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	možnost kulturních a společenských akcí	není
	Kaplička	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	místo k setkávání a kam zajít na pivko	více lidí v lese, odpadky
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	obec může kulturně a společensky žít, zvelebení okolí	není
45 - 59	Hasičské leziště	Nemohu posoudit	Ano, pravidelně	Ano	horší	místo pro pořádání akcí	žádné
	Hasičské leziště	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	možnost kulturních a společenských akcí	problémy při rozhodování zda centrum bude či ne
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	lepší	možnost akcí, dětský tábor, setkávání se se sousedy, obec žije	stavba narušila vzhled obce
	Spadliny (oblast kde je kaolinový důl)	Ano	Ano, příležitostně	Ano	horší	možnost kulturních a společenských akcí	ne

60 - 75	Kaplička	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	místo pro pořádání akcí	žádné
	Kaolinový důl	Ano	Ano, příležitostně	Ano	horší	kulturní a ekonomický	žádné
	Kaolinový důl	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	možnost kulturního využití pro občany	nevím
	Hasičské ležiště	Ano	Ano, pravidelně	Ano	lepší	možnost kulturních a společenských akcí, obec žije	více lidí v lese, toitoika v lese